

CAPITAL
in the Twenty-First Century
ทุนนิยมในศตวรรษที่ 21

Thomas Piketty : เขียน
นรินทร์ องค์กรินทร์ : แปล

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	7
คำนิยม โดย ดร.กอบศักดิ์ ภูตระกูล	9
คำนิยม โดย ดร.บัณฑิต นิจถาวร	13
คำนำผู้แปล	16
กิตติกรรมประกาศ	17
บทนำ	19
ภาคที่หนึ่ง : รายได้และทุน	65
1. รายได้และผลผลิต	66
2. การเติบโต : ภาพมายาและความจริง	106
ภาคที่สอง : พลวัตอัตราส่วนทุน/รายได้	151
3. การแปลงโฉมของทุน	152
4. จากยุโรปเก่าสู่โลกใหม่	184
5. อัตราส่วนทุน/รายได้ในระยะยาว	212
6. สัดส่วนทุน-แรงงานในศตวรรษที่ 21	252
ภาคที่สาม : โครงสร้างของความเหลื่อมล้ำ	295
7. ความเหลื่อมล้ำกับการกระจุกตัว : ลักษณะเบื้องต้น	296
8. สองโลก	336
9. ความเหลื่อมล้ำในแง่รายได้จากแรงงาน	375
10. ความเหลื่อมล้ำในแง่กรรมสิทธิ์ทุน	413
11. เมื่อความสามารถปะทะกับมรดกในระยะยาว	460
12. ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งระดับโลกในศตวรรษที่ 21	520

ภาคที่สี่ : การจัดระเบียบทุนในศตวรรษที่ 21	567
13. รัฐสวัสดิการในศตวรรษที่ 21	568
14. ทบทวนภาษีเงินได้อัตราก้าวหน้า	595
15. การเก็บภาษีทุนในระดับโลก	622
16. ประเด็นเรื่องหนี้สาธารณะ	652
บทสรุป	689
เชิงอรรถ	698
ตารางและแผนภาพ	816
เกี่ยวกับผู้เขียน	821
เกี่ยวกับผู้แปล	822

คำนิยม

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่ทรงคุณค่ายิ่ง ที่เมื่อได้อ่านแล้ว จะเกิดมุมมองใหม่ เกิดแรงบันดาลใจ ในการต่อสู้แก้ไขหนึ่งในปัญหาเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด ซึ่งทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงไทยกำลังเผชิญอยู่ ก็คือ “ปัญหาของความเหลื่อมล้ำ” ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ในบทบาทของ “ทุน” ในระบบเศรษฐกิจยุคศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องอ่านหนังสือเล่มนี้ ก็เพราะปัญหาความเหลื่อมล้ำ ได้ค่อยๆ ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างเงียบๆ ค่อยๆ รุกคืบ คอยกัดกร่อน บั่นทอนความก้าวหน้า ความสำเร็จในการพัฒนาของทุกๆ ประเทศ โดย “ทุน” มีบทบาทสำคัญ เป็นหัวใจในกลไกที่ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมกว้างขึ้น กลายเป็นชนวนที่นำมาซึ่งความขัดแย้งเผชิญหน้าระหว่างชนชั้น ความไม่พอใจระหว่างคนจน คนรวย ระหว่างคนชนบท คนเมือง ระหว่างลูกจ้าง นายจ้าง ซึ่งท้ายสุดอาจจะนำมาซึ่งความล้มเหลวของระบบทุนนิยม และหากไม่ระวังก็จะสามารถปะทุกลามกระทบต่อประชาธิปไตยและระบอบการปกครองในวงกว้างได้

มุมมองใหม่ แรงบันดาลใจใหม่ ที่จะได้รับจากหนังสือเล่มนี้ มีอยู่อย่างน้อย 3 ด้าน

ด้านแรก ศาสตราจารย์พิเกตตีได้ทุ่มเทเวลาในการวิเคราะห์แนวโน้มของปัญหาความเหลื่อมล้ำในประเทศต่างๆ จนกระทั่งทำให้ทุกคนเกิดความเข้าใจอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนว่า สิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่เชื่อกันอยู่เสมอมาว่า “เมื่อพัฒนาไปแล้ว ทุกคนจะเท่าเทียมกัน ความเหลื่อมล้ำจะลดลง” นั้นไม่เป็นความจริง โดยประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของโลก ต้องประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา จนทำให้ระดับความเหลื่อมล้ำในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อยู่ในระดับสูงสุดในรอบ 80 ปี

ที่น่าสนใจที่สุด พิเกตตีสรุปว่า ที่เป็นเช่นนี้ไม่ได้เกิดจากความแตกต่างระหว่างคนจนที่กระเสือกกระสนอยู่ด้านล่างของพีระมิดรายได้กับคนที่มีการศึกษาทั่วไปที่มีโอกาสหยิบฉวยในชีวิตมากกว่า แต่มาจากความแตกต่างของคนโดยรวมกับกลุ่มคนที่รวยมากๆ ซึ่งพบว่า ส่วนแบ่งของรายได้ในสหรัฐอเมริกาในแต่ละปีที่ตกอยู่กับคนรวยสุด 1% และ 10% แรกนั้น ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและน่ากังวลใจระหว่างปี พ.ศ. 2513-2558 โดย

เพิ่มจาก 8% และ 31% ขึ้นเป็น 23% และ 51% ตามลำดับ (พูดง่ายๆ คนแค่ 10% มีส่วนแบ่งรายได้ครึ่งหนึ่งของประเทศ ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ประชาชนยอมรับได้ยาก)

ประเด็นนี้ จึงทำให้ทุกคนเริ่มมองปัญหาความเหลื่อมล้ำด้วยมุมมองที่ต่างไปจากเดิม ทำให้จุดเน้นของการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเปลี่ยนไป มามุ่งอยู่ที่กลุ่มคนรวย 1% และ 10% แรก รวมทั้งการที่รัฐจะเข้าไปแทรกแซงกลไก เพื่อไม่ให้ “ทุน” กระจุกตัวจนเกินไป และไม่ให้ส่วนแบ่งของรายได้ของคนรวยเพิ่มจนมากเกินไป พร้อมกันนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นได้ก็กลายเป็นหลักฐานเชิงวิชาการชิ้นสำคัญให้กับกลุ่ม “We are the 99%” และ “Occupy Movement” ที่ได้ออกมารวมตัวกันเคลื่อนไหว เพื่อเรียกร้องหาความยุติธรรม ความเท่าเทียม ความเสมอภาคทางสังคมและเศรษฐกิจ และนำไปสู่การถกเถียงในวงกว้างในระดับต่างๆ ในประเทศต่างๆ อย่างไม่เคยมีมาก่อน

ด้านที่สอง “ทุน” และ “ความมั่งคั่ง” มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ โดยเป็นกลไกหลักที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น ซึ่งปกติแล้ว กลุ่มคนรวยมักจะมีส่วนแบ่งของ “ความมั่งคั่ง” มากกว่าคนทั่วไป เช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา คนรวยสุด 10% ถือครองสินทรัพย์มากกว่า 70% ซึ่งก็เกิดขึ้นให้ทุกคนเห็นว่า ช่วงที่ผลตอบแทนของ “ทุน” สูงกว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (ดังแสดงในสมการ $r > g$) รายได้ของ “ทุน” ก็จะเพิ่มขึ้นเร็วกว่ารายได้ของแรงงาน ทำให้คนรวยสามารถสะสมทุน ความมั่งคั่งได้เพิ่มเท่าทวีคูณ ส่วนแบ่งรายได้ของคนรวยจึงปรับขึ้นต่อเนื่อง ทั้งนี้นอกจากผลตอบแทนของ “ทุน” แล้ว “ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับทุน” น่าจะเป็นอีกปัจจัยที่ช่วยเอื้อให้ค่าจ้างของกลุ่มผู้บริหารระดับสูงในสหรัฐอเมริกาสามารถถีบตัวพุ่งขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับลูกจ้างโดยทั่วไป ช่วยซ้ำเติมปัญหาช่องว่างของคนจนคนรวยให้ทรุดลงไป

ศาสตราจารย์พีเกิตตีคำนวณว่า ภาวะที่ผลตอบแทนของ “ทุน” สูงกว่าอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจได้เริ่มขึ้นนับแต่ปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา ในจังหวะเดียวกับที่ระดับความเหลื่อมล้ำเริ่มปรับตัวเพิ่มขึ้นในประเทศต่างๆ และที่น่ากังวลใจที่สุด เขาได้คาดการณ์ต่อไปว่า ภาวะเช่นนี้จะคงอยู่ต่อไปจนถึงปลายศตวรรษที่ 21 ซึ่งหากไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง จะทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทวีความรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศอาจตกอยู่ภายใต้อำนาจของครอบครัวคนรวยไม่กี่ครอบครัว คนไม่กี่คน กลายเป็นปัญหาชนชั้น และความแตกแยกทางสังคมต่อไป

ด้านที่สาม พิกัดดีเสนอนโยบายที่จะช่วยแก้ไขดูแลไม่ให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ทั่วความรุนแรงยิ่งไปกว่านี้ โดยเฉพาะการจัดเก็บภาษีผลตอบแทนจากทุน (ที่เขาต้องการ ให้ทุกประเทศประกาศพร้อมๆ กัน) และการจัดเก็บภาษีมรดก โดยนโยบายทั้งสองนี้จะ ช่วยหยุดวัฏจักรความเหลื่อมล้ำ และช่วยลดบทบาทของ “ทุน” และ “ความมั่งคั่ง” ในการเพิ่มช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนทั่วไป ซึ่งในประเด็นนี้ ประเทศต่างๆ มี ทางเลือกเชิงนโยบายไม่มากนัก เพราะหาก “ทุน” มีบทบาทสำคัญกับการเพิ่มความ เหลื่อมล้ำ มาตรการภาครัฐที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ตรงจุด เป็นยาที่จะตรงกับโรค จำเป็น ต้องเริ่มพิจารณาจากมาตรการที่มุ่งจัดการดูแลบทบาทของ “ทุน” เป็นสำคัญ

มุมมองใหม่ทั้งสามด้านของพิกัดดีนี้ นับเป็นการปฏิบัติเปลี่ยนกรอบแนวคิดครั้งใหญ่ ของนักเศรษฐศาสตร์ต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งทำให้ทุกคนเริ่มเข้าใจถึงข้อจำกัดของ มาตรการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำแบบเดิมๆ ที่มักมุ่งเน้นอยู่ที่การช่วยคนจนที่ฐานของ พีระมิดรายได้ให้สามารถก้าวออกจากกับดักความยากจนเป็นสำคัญ ตลอดจนถึง ความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องตระหนัก ให้ความสำคัญกับ “ทุน” และพลวัตความเชื่อมโยง ระหว่างปัญหาเศรษฐกิจ ชนชั้น และการเมือง ที่แยกออกจากกันไม่ได้ ในการนำพาสังคม ไปสู่ความเสมอภาค อยู่ร่วมกันอย่างสันติในระยะยาว

ท้ายที่สุด เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว อดย้อนกลับมาดูตัวเราเองไม่ได้ จากการ ศึกษาที่ผมเคยได้ทำไว้ “ปัญหาการกระจายรายได้ในไทยและทางออก” พบว่า ไทยมี ปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับสูง มีการกระจุกตัวของทุนและความมั่งคั่ง ช่องว่างระหว่าง คนจนกับคนรวยใน 30 ปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง คนจนสุด 5% ติดอยู่กับกับดักของ ความจน เด็กที่โชคร้ายเกิดมาในครอบครัวยากจน ยากที่จะได้รับการศึกษาที่ดี และที่ สำคัญที่สุด เช่นเดียวกับที่พิกัดดีพบในประเทศอื่นๆ กลุ่มคนรวยสุด 1% ของไทย ซึ่งเป็น เจ้าของ “ทุน” มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ก้าวขึ้นเป็นเจ้าของที่ดินและทรัพย์สิน ส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งยังใกล้ชิดกับการเมืองอย่างยิ่ง อันเป็นสาเหตุที่จะทำให้ช่องว่าง ระหว่างคนรวยกับคนจนเพิ่มขึ้น ซึ่งประเด็นเรื่อง “ปัญหาของความเหลื่อมล้ำ” นี้จะเป็น หนึ่งในคำถามเชิงนโยบายที่ทำนายที่สุดของรัฐบาลในช่วงต่อไป ที่เราจะต้องหากรอบ นโยบายที่เหมาะสมมาดูแล “ทุน” และดูแลไม่ให้ความเหลื่อมล้ำทั่วความรุนแรงขึ้น ดังเช่นในประเทศอื่นๆ ซึ่งหากประเทศไทยของเราหาคำตอบในเรื่องนี้ได้ ก็จะเป็นกรอบ

นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ที่เราทุกคนจะภาคภูมิใจ

กอบศักดิ์ ภูตระกูล

ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

คำนิยม

เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาว่าด้วยการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีจำกัด ซึ่งครอบคลุมสามประเด็น คือ การผลิต การกระจาย และการใช้จ่าย ที่ผ่านมาการผลิตและการใช้จ่ายมีการศึกษาวิจัย และนำมาประยุกต์ใช้เชิงนโยบายมากที่สุด เช่น ทฤษฎีว่าด้วยการเติบโตของเศรษฐกิจ (Economic Growth) และการบริหารจัดการการใช้จ่าย (Demand Management) แต่การศึกษาวิจัยด้านการกระจายมีน้อย และไม่ค่อยจะมีการพูดถึงในแง่ของนโยบายเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการกระจายเป็นประเด็นเกี่ยวกับแนวคิด ยังไม่มีกรอบทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับ มารองรับ ข้อมูลมีน้อย กระจัดกระจาย ทำให้ไม่ค่อยมีการศึกษาวิจัยจริงจัง ที่สำคัญประเด็น การกระจายค่อนข้างละเอียดอ่อน เพราะมักถูกนำไปโยงกับแนวคิดทางการเมือง ทำให้การกระจายหรือ distribution เป็นประเด็นที่มีการศึกษาน้อย แม้จะสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ หนังสือ *Capital in the 21st Century* ผลงานศึกษาวิจัยของศาสตราจารย์ โทมัส พิกีตตี (Thomas Piketty) แห่งมหาวิทยาลัยกรุงปารีส จึงได้รับการตอบรับมาก เมื่อตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 2013 เป็นเอกสารวิจัยที่นักเศรษฐศาสตร์และผู้ที่สนใจต้องอ่าน เพราะเป็นงานศึกษาที่ใช้เวลาค้นคว้าวิจัยกว่า 15 ปี โดยทีมงานที่ศึกษาพลวัตเชิงประวัติศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงด้านการกระจายรายได้และความมั่งคั่งในหลายประเทศ ศึกษาวิเคราะห์สถิติที่ย้อนกลับไปในอดีตเป็นร้อยปีที่ไม่มีใครทำมาก่อน และผลการวิเคราะห์ก็สามารถใช้อธิบายปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันได้ เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ที่พยายามอธิบายการเปลี่ยนแปลงด้านความเหลื่อมล้ำที่เศรษฐกิจโลกมีอยู่ นี่คือความสำคัญของหนังสือเล่มนี้

บทสรุปสำคัญของหนังสือ ก็คือ ความเหลื่อมล้ำของทรัพย์สินหรือความมั่งคั่ง (Wealth) เป็นผลสะสมของการเติบโตของระบบทุนนิยม ที่ผู้ที่มีทุนหรือทรัพย์สินอยู่ในมือ จะสามารถขยายความมั่งคั่งให้เติบโตไปพร้อมกับการเติบโตของเศรษฐกิจ และจากข้อเท็จจริงที่อัตราการเติบโตจากผลตอบแทนของทุน (r) จะสูงกว่าอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจ (g) ความแตกต่างนี้ ทำให้ความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจโลกเพิ่มมากขึ้นโดยปริยาย ดังนั้นตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมช่วงศตวรรษที่ 19 แม้การพัฒนาอุตสาหกรรมและการเติบโตของเศรษฐกิจที่สูงขึ้นจะทำให้สัดส่วนค่าจ้างแรงงานในระบบเศรษฐกิจมีมากขึ้น รวมถึงมีเหตุการณ์ต่างๆ ที่กระทบเศรษฐกิจโลกและกระทบปริมาณทุน เช่น สงครามและการพัฒนา

เทคโนโลยี แต่สิ่งเหล่านี้ก็ไม่สามารถทดแทนการเติบโตของทุนได้ ทำให้ความเหลื่อมล้ำในระบบทุนนิยมโลกมีมากขึ้น

ในแง่นโยบายเศรษฐกิจ ข้อเสนอที่กล่าวไว้ประเด็นสำคัญสามประเด็น

หนึ่ง ระบบทุนนิยมมีแนวโน้มที่จะสร้างความเหลื่อมล้ำให้เกิดขึ้นด้วยตัวเอง และถ้าไม่แก้ไข ความเหลื่อมล้ำอาจมีมากจนทำลายระบบทุนนิยมได้

ประเด็น สอง การศึกษาของ Piketty ทำทลายความเชื่อเดิมว่าความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจจะลดลง เมื่อประเทศเข้าสู่การพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นแนวคิดของศาสตราจารย์ Simon Kuznets ยุค 1950s และ 1960s ที่ชี้ว่า ความเหลื่อมล้ำจะมีมากขึ้นในช่วงแรกที่เศรษฐกิจมีการพัฒนา เพราะแรงงานจะได้ผลตอบแทนต่ำจากการเติบโตของเศรษฐกิจ (และน้อยกว่าเจ้าของทุน) แต่เมื่อเศรษฐกิจมีพัฒนาการที่สูงขึ้น ค่าจ้างแรงงานก็จะเพิ่มสูงขึ้น พร้อมกับแรงงานจะมีระดับการศึกษาสูงขึ้น มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ทั้งหมดจะเพิ่มความสามารถในการหารายได้ ทำให้ผลตอบแทนจากการเติบโตของเศรษฐกิจที่ตกไปสู่กลุ่มแรงงานจะมีมากกว่าเดิม รวมถึงชนชั้นกลางที่เป็นผู้บริหาร ซึ่งจะลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ลง นี่คือนโยบายการกระจายผลจากการเติบโตของเศรษฐกิจจากบนสู่ล่างหรือ Trickle down effect

แต่การศึกษาของ Piketty ไม่ได้ให้ข้อมูลสรุปที่สนับสนุนแนวคิดนี้ เพราะในภาวะที่เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่สูง แม้สัดส่วนของค่าจ้างแรงงานในรายได้ประชาชาติจะเพิ่มสูงขึ้น แต่ความสามารถของทุนที่จะหาผลตอบแทนก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย และในภาวะที่เศรษฐกิจขยายตัวต่ำ อัตราผลตอบแทนของทุนก็จะสูงกว่าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงาน เพราะทุนมีที่มาของรายได้จากหลายทาง ทำให้ระบบเศรษฐกิจจะไม่มีกลไกภายในที่จะลดความเหลื่อมล้ำ

สาม การลดความเหลื่อมล้ำถ้าจะให้เกิดขึ้น ต้องมาจากการแทรกแซงจากภายนอก ซึ่งก็คือต้องมาจากมาตรการภาครัฐ ผ่านเครื่องมือด้านการคลัง เช่น ภาษี เป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำ ในหนังสือ Piketty พูดถึงการใช้ระบบภาษีที่เก็บจากรฐานความมั่งคั่งในระดับสากล (global tax on wealth) เป็นเครื่องมือพร้อมมาตรการอื่นๆ

นอกจากข้อเท็จจริงและความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ที่หนังสือเล่มนี้ให้กับผู้อ่านแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หนังสือเล่มนี้ขายดี ก็เพราะออกมาตรงเวลากับความรู้สึกของคนทั่วไปที่ติดขัดกับเศรษฐกิจโลกที่มีปัญหาและไม่ขยายตัว ทำให้การเติบโตของรายได้ของคนส่วนใหญ่มีข้อจำกัด ขณะที่กลุ่มคนที่ร่ำรวยที่ได้ประโยชน์จากทุนก็ยังร่ำรวยมากขึ้น คนส่วนใหญ่จึง

อยากรู้ว่าปัญหาเป็นอย่างไร แยกแยะไหน และต้องการมีความรู้ว่าจะแก้อย่างไร หนังสือจึง
ขายดี

ผมดีใจที่หนังสือเล่มนี้มีการแปลเป็นภาษาไทยให้ผู้อ่านชาวไทยได้เข้าถึง เพราะปัญหา
การกระจายในบ้านเราก็ไม่แตกต่างจากปัญหาในระดับสากล ที่ระบบทุนนิยมบวกกับ
การฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือคอร์รัปชันได้สร้างความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจให้มีมากขึ้น
แต่การให้ความสำคัญต่อการกระจายในแง่นโยบายเศรษฐกิจที่จะแก้ไขหรือลด
ความเหลื่อมล้ำแทบจะไม่มีใครพูดถึง ก็หวังว่าผู้อ่านจะได้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ และ
ต้องขอบคุณ คุณนรินทร์ องค์กรินทร์ ที่แปลหนังสือเล่มนี้อย่างตั้งใจ เก็บรายละเอียดต่างๆ
ได้ดี ทำให้สาระต่างๆ อยู่ครบ ช่วยผู้อ่านให้เข้าใจประเด็นต่างๆ ได้ง่ายขึ้น

บัณฑิต นิจถาวร

กรรมการผู้อำนวยการ

สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย

และอดีตรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

คำนำผู้แปล

จำได้ตอนที่ทราบว่าจะได้แปลหนังสือเล่มนี้ ผมรู้สึกดีใจมาก เพราะผมเองเป็นคนที่สนใจประเด็นเรื่องความเท่าเทียมในสังคมมาโดยตลอด สมัยเรียนมหาวิทยาลัย ก็ทำค่ายอาสาพัฒนาชนบทอยู่หลายครั้ง ได้ไปสัมผัสความยากไร้ของชาวนา และความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างชัดเจน เมื่อ 3 ปีก่อนผมเองกับภรรยาก็ได้ริเริ่มกลุ่มอาสาฯ จิตอาสาช่วยเพื่อนมนุษย์ (<https://www.facebook.com/ASA4PEOPLE/?fref=ts>) ขึ้น เพื่อรวบรวมน้ำใจจากเพื่อนๆ หลากหลายกลุ่มในการจัดหาเครื่องมือประกอบอาชีพแก่ผู้ยากไร้ในชุมชนบ้านละมา หลังวัดโบสถ์ ปทุมธานี รวมทั้งได้ระดมทุนสร้างบ้านแบบพอเพียงแก่ผู้หญิงคนหนึ่ง ที่ปลูกเพิงผ้าใบอยู่ภายในวัดด้วย

ดังนั้นผมจึงแปลหนังสือเล่มนี้ด้วยจิตวิญญาณ และหัวใจจิตหัวใจของคนที่เข้าใจประเด็นเรื่องความไม่เท่าเทียมภายในโลกทุนนิยมของเรา และได้แต่หวังว่าผู้อ่านจะไม่ได้เพียงแค่อ่านรู้ ความรู้เชิงวิชาการอันละเอียดและลึกซึ้งไปเท่านั้น แต่จะเกิดความตระหนักถึงปัญหาอันใหญ่ยิ่งนี้ของสังคมโลกเรา (รวมถึงสังคมบ้านเรา) ซึ่งอาจนำไปสู่การขยับขับเคลื่อนตามกำลังทรัพย์ สติปัญญาและต้นทุนน้ำจิตน้ำใจของแต่ละคน และผลสุดท้ายเราอาจได้โลกที่เท่าเทียม เปี่ยมด้วยความเอื้ออาทรต่อกันอย่างที่คุณคนฝันในวันหนึ่ง

สุดท้ายผมขอฝากบทกลอนสองบทที่ผมแต่งไว้เมื่อนานแล้วดังนี้

โลกหาใช่ที่แข่งเอาตัวรอด

ใครสุดขยอตรोटไปสบายปรือ

แต่สนามแบ่งปันสิ่งในมือ

ไม่ยึดถือถือกำบำเรอตน

และ

โลกทั้งผองพี่น้องกัน

ร่วมแบ่งปันสุขและทุกข์

ใช้เกิดมาเพื่อตนสุข

หรือแบกทุกข์เพียงลำพัง

ด้วยศรัทธาในเพื่อนมนุษย์

นรินทร์ องค์กรินทร์

กิตติกรรมประกาศ

หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นจากงานวิจัยซึ่งทำกันเป็นเวลาสิบห้าปี (1998-2013) โดยอุทิศเนื้อหาให้กับการทำความเข้าใจว่าพลวัตของความมั่งคั่งและรายได้ในประวัติศาสตร์นั้นมีความเป็นมาอย่างไรบ้างส่วนใหญ่ของงานวิจัยนี้ได้ทำร่วมกับนักวิชาการท่านอื่นๆ

นับเป็นโชคดียิ่งที่ผลงานชิ้นก่อนนี้ของผม คือ *Les hauts reuens en France au 20e siècle* (2001) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้มีรายได้สูงในฝรั่งเศสนั้นได้รับการสนับสนุนอย่างกระตือรือร้นจากแอนโทนี แอตคินสัน และเอมมานูเอล ซาเอซ แน่ใจว่าหากปราศจากพวกเขาแล้ว โครงการเล็กๆ ซึ่งเน้นเรื่องฝรั่งเศสของผมคงไม่อาจขยายขึ้นจนถึงระดับสากลได้ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โทนี ซึ่งนับเป็นต้นแบบคนหนึ่งของผมเมื่อสมัยยังเรียนมหาวิทยาลัยนั้น คือผู้อ่านคนแรกที่ได้อ่านผลงานว่าด้วยประวัติศาสตร์ความเหลื่อมล้ำในฝรั่งเศสของผม และช่วยศึกษากรณีของอังกฤษ ตลอดจนอีกหลายประเทศต่อในทันที ผมกับเขาได้ร่วมกันตรวจทานและแก้ไขหนังสือเล่มหนาสองเล่มที่ออกมาในปี 2007 และ 2010 ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมยี่สิบประเทศ และสร้างฐานข้อมูลที่กว้างขวางที่สุดเท่าที่มีอยู่ในด้านวิวัฒนาการของความเหลื่อมล้ำในแง่รายได้ในประวัติศาสตร์ เอมมานูเอลกับผมร่วมกันศึกษากรณีของอเมริกา เราพบว่ารายได้ของผู้มีรายได้สูงสุด 1% นั้นพุ่งขึ้นอย่างสูงลิ่วมาตั้งแต่ทศวรรษ 1970-1980 และผลงานของเราที่มีอิทธิพลต่อการอภิปรายทางการเมืองในอเมริกาพอสมควร เรายังได้ร่วมกันศึกษางานวิจัยเชิงทฤษฎีจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้แบบที่จะเอื้อผลดีสูงสุด หนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่อย่างยิ่งต่อความร่วมมือเหล่านี้

หนังสือเล่มนี้ยังได้รับอิทธิพลอย่างลึกซึ้งจากผลงานประวัติศาสตร์เรื่องบันทึกรมรดกของปารีสตั้งแต่ยุคปฏิวัติฝรั่งเศสจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผมทำร่วมกับมิสเซล ปอสเทล-วิเนย์ และฌอง-โลรองต์ โรซองตาล ผลงานดังกล่าวช่วยให้ผมเข้าใจอย่างชัดเจนและลึกซึ้งมากขึ้นว่าความมั่งคั่งและทุนมีความสำคัญอย่างไร ตลอดจนเข้าใจปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวัดค่าสิ่งเหล่านี้ เหนืออื่นใด มิสเซลและฌอง-โลรองต์ได้สอนให้ผมเข้าใจเป็นอย่างดีว่าส่วนประกอบของทรัพย์สินในช่วง 1900-1910 กับส่วนประกอบของทรัพย์สินในปัจจุบันนั้นมีความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

ผลงานทั้งหมดนี้เป็นหนึ่อย่างล้ำลึกต่อนักศึกษาปริญญาเอกและนักวิชาการรุ่นหนุ่มสาว

หลายคนที่ผมได้มีสิทธิพิเศษในการร่วมงานด้วยตลอดช่วงสิบห้าปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากผลงานที่พวกเขาทำโดยตรงในการวิจัยซึ่งเป็นฐานของหนังสือเล่มนี้แล้ว ความกระตือรือร้นและพลังของพวกเขายังได้เติมเชื้อไฟแก่บรรยากาศแห่งความตื่นตัวทางปัญญาซึ่งบ่มเพาะให้งานพัฒนาขึ้นด้วย โดยเจาะจงแล้ว ผมกำลังนึกถึงฟาคันโด อัลวาเรโด, โลรองด์ บาค, อังตวน โบซิโอ, เคลม็องต์ การ์บอนนิเยร์, ฟาเบียง เดล, กาบรีแอล แพ็ก, นิโคลัส เพรโม, ลูซี กาเดน, จูเลียน เกรเน็ต, เอลิส อูยเลอร์, คามิล แลนเดส, อิวานา มารินสคู, เอโลดี โมริวาล, แนนซี เจียน, โดโรเท รุเซต์, สเตฟานี สแตนเซวา, จูเลียนา ลอนโดโน เวเลซ, กิโยม แซงต์-ฌากส์, คริสตอฟ ซิงค์, ออเรลี โซฟูรา, มัตติเยอ วัลเดอแนร์ และกาเบรียล ซักแมน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากไม่มีประสิทธิภาพ ความเคร่งครัด และทักษะความสามารถของฟาคันโด อัลวาเรโดแล้ว ย่อมจะไม่มีฐานข้อมูลรายได้สูงระดับโลก ซึ่งผมใช้อ้างอิงอยู่บ่อยครั้งในหนังสือเล่มนี้ หากปราศจากความกระตือรือร้นและความพยายามไม่ลดละของคามิล แลนเดส โครงการเรื่อง “การปฏิวัติภาษี” ที่เราร่วมกันทำก็คงจะไม่มี การเขียนขึ้น หากไม่มีความใส่ใจอย่างรอบคอบ ในรายละเอียดและสมรรถภาพในการทำงานอันน่าทึ่งของกาเบรียล ซักแมนแล้ว ผมก็คงไม่สามารถทำเนื้อหาส่วนวิวัฒนาการของอัตราส่วนทุน/รายได้ดังปรากฏในประวัติศาสตร์ของประเทศมั่งคั่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในหนังสือเล่มนี้

ผมขอแสดงความขอบคุณเช่นกันต่อสถาบันต่างๆ ที่ทำให้โครงการนี้เกิดขึ้นได้ เช่น École des Hautes Études en Sciences Sociales ซึ่งผมได้ทำงานในคณะมาตั้งแต่ปี 2000 รวมถึง École Normale Supérieure และสถาบันอื่นๆ ที่มีส่วนทำให้เกิด Paris School of Economics ที่ผมทำงานเป็นอาจารย์มาตั้งแต่ช่วงก่อตั้ง และรับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการผู้ร่วมก่อตั้งระหว่างปี 2005-2007 ด้วยการยินดีที่จะร่วมงานกันและกลายเป็นหุ้นส่วนย่อยๆ ในโครงการซึ่งอยู่เหนือขอบข่ายความสนใจของสถาบันเองสถาบันเหล่านี้ก็ได้มีส่วนสร้างคุณูปการเล็กๆ ขึ้นแก่สาธารณชน ซึ่งผมหวังว่าสิ่งนั้นจะยังคงส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองแบบหลากชั่วในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

สุดท้าย ขอขอบคุณจูเลียต, เดโบราห์ และเอเลน ลูกสาวสามคนที่น่ารักของผม สำหรับความรักและกำลังใจทั้งหลายที่พวกเธอมีให้ และขอขอบคุณจูเลีย ผู้ร่วมชีวิตและผู้อ่านที่ดีที่สุดของผม อิทธิพลและการสนับสนุนของเธอในทุกช่วงตอนการเขียนหนังสือเล่มนี้เป็นสิ่งสำคัญมาโดยตลอด หากปราศจากสิ่งเหล่านี้ ผมก็คงไม่มีพลังพอที่จะทำโครงการให้ลุล่วงได้เป็นแน่

บทนำ

“ความเหลื่อมล้ำในสังคมจะเป็นที่ยอมรับได้ ก็ต่อเมื่อมันเกิดขึ้น
เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเท่านั้น”

- ประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง มาตรา 1 ปี ค.ศ. 1789

การกระจายความมั่งคั่งเป็นหนึ่งในประเด็นอภิปรายที่มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางที่สุดในปัจจุบัน ทว่าเรารู้เรื่องวิวัฒนาการอันยาวนานของหัวข้อดังกล่าวอย่างถ่องแท้แค่ไหน พลวัตของการสะสมทุนเอกชนจะทำให้ความมั่งคั่งกระจุกตัวอยู่ในมือคนจำนวนน้อยลงทุกอย่างเลยไม่ได้ ดังที่คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) เชื้อในศตวรรษที่ 19 ใช้ไหมหรือพลังอันสมดุลงระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การแข่งขัน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และนำไปสู่ความกลมกลืนทางชนชั้นได้ในช่วงท้ายของการพัฒนา ดังที่ไซมอน คุซเน็ตส์ (Simon Kuznets) คิดในช่วงศตวรรษที่ 20 เรารู้อะไรจริงๆ บ้างเกี่ยวกับวิวัฒนาการของความมั่งคั่งและรายได้นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา และมีบทเรียนใดบ้างที่เราจะได้จากความรู้นั้น เพื่อศตวรรษที่กำลังดำเนินอยู่นี้

เหล่านี้คือคำถามที่ผมพยายามตอบในหนังสือเล่มนี้ ผมขอบอกเสียตอนนี้เลยว่า คำตอบนั้นคงไม่อาจนับได้ว่าสมบูรณ์และครบถ้วน ทว่ามันก็เขียนขึ้นโดยมีข้อมูลทั้งเชิงประวัติศาสตร์และเชิงเปรียบเทียบมากกว่านักวิจัยคนอื่นๆ ที่ผ่านมา อันหมายถึงข้อมูลที่ครอบคลุมช่วงเวลาสามศตวรรษและมาจากกว่ายี่สิบประเทศ อีกทั้งยังอิงกรอบคิดเชิงทฤษฎีแบบใหม่ ซึ่งช่วยให้เข้าใจกลไกสำคัญที่อยู่เบื้องหลังได้ลึกซึ้งขึ้น

การเติบโตของเศรษฐกิจยุคใหม่ รวมถึงการกระจายความร่ำรวยนั้น อาจช่วยให้เราเลี่ยงความหายนะดังที่พวกมาร์กซิสต์ทำนายไว้ ทว่ามันก็ไม่ได้ช่วยปรับเปลี่ยนโครงสร้างลึกๆ ของทุน ตลอดจนความเหลื่อมล้ำแต่อย่างใด หรือแม้ปรับเปลี่ยนได้ อย่างไรก็ตามเสียก็คงไม่เท่ากับที่ผู้คนเคยหวังกันไว้ในช่วงหลายทศวรรษแห่งความหวังหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อใดก็ตามที่อัตราผลตอบแทนต่อทุนสูงกว่าอัตราการเติบโตของผลผลิตและรายได้ ดังเช่นที่เกิดในช่วงศตวรรษที่ 19 และมีเค้าว่าจะเกิดขึ้นอีกในศตวรรษที่ 21 ทุนนิยมก็จะนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำอันไร้กฎเกณฑ์และไม่ยั่งยืนโดยอัตโนมัติ และความเหลื่อมล้ำในระดับดังกล่าว

ย่อมจะทำลายค่านิยมที่เชื่อในคุณค่าและความสามารถของบุคคล (merit) อันเป็นรากฐานสำคัญของสังคมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยก็ยังมีวิธีอันหลากหลายที่จะควบคุมทุนนิยมเอาไว้ โดยทำให้มั่นใจได้ว่าประโยชน์ส่วนรวมจะมาก่อนประโยชน์ส่วนบุคคล และขณะเดียวกันก็รักษาสภาพเปิดกว้างทางเศรษฐกิจ ตลอดจนหลีกเลี่ยงปฏิกิริยาตอบโต้ อย่างการกีดกันทางการค้า (protectionist reaction) หรือแบบชาตินิยม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ผมเสนอนี้ในหนังสือเล่มนี้ก็นำไปทางสนับสนุนประชาธิปไตย เช่นกัน ข้อเสนอเหล่านี้ตั้งอยู่บนฐานของบทเรียนจากประวัติศาสตร์ ซึ่งผมจะขอลำดับความอธิบายไว้ดังต่อไปนี้

การถกอภิปรายโดยไร้ข้อมูล?

ตลอดเวลาที่ยาวนานที่ผ่านมา การโต้แย้งเชิงวิชาการและการเมืองเกี่ยวกับการกระจายความมั่งคั่งนั้น ล้วนอิงอยู่บนฐานของอคติอันมหาศาล และข้อเท็จจริงอันน้อยนิด

แน่ละ การประเมินสิ่งที่ผู้คนรับรู้ได้เองโดยสัญชาตญาณไว้ต่ำเกินไปก็ย่อมเป็นเรื่องผิดพลาด เพราะพวกเรามักบอกได้ถูกกว่ายุคของตนมีระดับชั้นความมั่งคั่ง ตลอดจนระดับชั้นรายได้อย่างไรบ้าง ทั้งที่ไม่มีกรอบคิดเชิงทฤษฎีหรือการวิเคราะห์เชิงสถิติใดๆ เลย ภาพยนตร์และวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมในช่วงศตวรรษที่ 19 นั้นก็ล้วนเต็มไปด้วยข้อมูลรายละเอียดเรื่องระดับความมั่งคั่งและมาตรฐานการดำรงชีวิตอันลดหลั่นกันไปในกลุ่มสังคมต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างลึกๆ ของความเหลื่อมล้ำ การให้เหตุผลว่าทำไมความเหลื่อมล้ำจึงดำรงอยู่ได้ ตลอดจนผลกระทบของมันต่อชีวิตของปัจเจก ที่จริงนวนิยายของเจน ออสเตน (Jean Austen) และอนอเร เดอ บัลซัค (Honoré de Balzac) ได้วาดภาพการกระจายความมั่งคั่งในอังกฤษและฝรั่งเศสระหว่างปี 1790-1830 ไว้อย่างแจ่มแจ้งทีเดียว นักประพันธ์ทั้งสองต่างคุ้นเคยใกล้ชิดกับระดับชั้นความมั่งคั่งในสังคมของตนเป็นอย่างดี พวกเขา ตลอดจนนักประพันธ์คนอื่นๆ ต่างทำให้เราเห็นภาพว่าความเหลื่อมล้ำนั้นส่งผลอย่างไรบ้าง ด้วยการเขียนถึงเค้าโครงของระดับชั้นความมั่งคั่งซึ่งแฝงอยู่ในสังคม ตลอดจนผลของมันที่กระทบต่อชีวิตของตัวละครทั้งชายหญิงอย่างเลี่ยงไม่ได้ เช่น เป็นตัวกำหนดกลวิธีในการหาคู่ครอง ความหวัง และความผิดหวังส่วนตัวของคนเหล่านั้น การเขียนของพวกเขา มีพลังที่เชื่อชวนให้เชื่อและคล้อยตาม ชนิดที่ไม่มีสถิติหรือการวิเคราะห์เชิง

ทฤษฎีใดจะเทียบได้

ที่จริงแล้ว การกระจายความมั่งคั่งก็เป็นเรื่องสำคัญเกินกว่าจะโยนให้นักเศรษฐศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักประวัติศาสตร์ ตลอดจนนักปรัชญาพิจารณาเท่านั้น นี่เป็นเรื่องที่ทุกคนควรสนใจ...ซึ่งนั่นก็เป็นสิ่งที่ดี ความจริงอันปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมจับต้องได้ของความเหลื่อมล้ำนั้นเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า และย่อมบันดาลให้เกิดการพิพากษาคัดสินโดยมีนัยการเมืองแบบต่างๆ ซึ่งล้วนแหลมคมรุนแรงทว่ากลับขัดแย้งกันเองโดยธรรมชาติ ไพร่กับอำมาตย์ คนงานกับเจ้าของโรงงาน บริกรกับนายธนาคาร แต่ละคนต่างมีมุมมองเฉพาะของตัวเอง และมีวิธีจำเพาะในการมองว่าหลักๆ แล้วคนกลุ่มอื่นมีวิถีชีวิตอย่างไร ตลอดจนว่าอำนาจมีความสัมพันธ์อย่างไรกับการที่กลุ่มสังคมต่างๆ ครอบงำกันและกัน ข้อสังเกตเหล่านี้เองที่เป็นตัวปรับแต่งการตัดสินของแต่ละคนว่าอะไรที่เป็นธรรมและไม่เป็นธรรม และด้วยเหตุนี้ ความเหลื่อมล้ำจึงมีมิติของความเห็นส่วนตัวและเรื่องจิตวิทยาเป็นพื้นฐานอยู่เสมอ ซึ่งย่อมเลี่ยงไม่ได้ที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง อันไม่มีการวิเคราะห์ที่อวดอ้างว่าเป็นวิทยาศาสตร์ใดๆ จะสามารถบรรเทาได้ แม้จะมีผู้เชี่ยวชาญเต็มประเทศ ก็ไม่ได้แปลว่าจะเข้าแทนประชาธิปไตยจริงๆ ได้ และนั่นก็ถือเป็นเรื่องดีมากกว่าเช่นกัน

ถึงกระนั้นก็ตาม ปัญหาเรื่องการกระจาย (ความมั่งคั่งและรายได้) ก็ยังคงได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน เพราะหากปราศจากแหล่งข้อมูล แบบแผน และแนวคิดที่ชัดเจนแล้ว ก็เป็นไปได้ว่าเราจะเห็นทุกอย่างคลุมเครือไปหมด บางคนเชื่อว่าความเหลื่อมล้ำจะเพิ่มขึ้นเสมอ และโลกโดยแท้จริงนั้นย่อมไร้ความยุติธรรมยิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ ส่วนบางคนก็เชื่อว่าความเหลื่อมล้ำกำลังลดลงเองตามธรรมชาติ หรือไม่ความกลมกลืน (ทางชนชั้น) ก็เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ จึงไม่ควรเสี่ยงไปทำอะไรที่อาจก่อความดูलयภาพอันสงบสุขนี้ ในสถานะที่ต่างฝ่ายต่างไม่ฟังกัน ประเภทที่แต่ละค่ายต่างก็สนับสนุนความเกียจคร้านทางปัญญาของตัวเองด้วยการชี้นิ้วตำหนิความเกียจคร้านของอีกฝ่าย การวิจัยจึงเข้ามามีบทบาทในจุดนี้ได้ แม้จะไม่ใช่ไปตามหลักการวิทยาศาสตร์อย่างเต็มที่ อย่างน้อยก็ยังมีความเป็นระบบและแบบแผนอยู่บ้าง แน่ละ การวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญจะไม่มีทางยุติความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง ซึ่งเป็นผลอันเลี่ยงไม่ได้ของความเหลื่อมล้ำ และงานวิจัยสายสังคมศาสตร์ก็ย่อมมีความไม่สมบูรณ์ไม่แน่นอนอยู่เป็นธรรมดา มันไม่ได้อวดอ้างว่าจะเปลี่ยนเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และประวัติศาสตร์ให้เป็นวิทยาศาสตร์ไปได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าเราทำวิจัยด้วยการแสวงหาความจริงและมองหาแบบแผน (ของสิ่งที่เกิดขึ้น) อย่าง

อดทน ตลอดจนการวิเคราะห์อย่างสุขุมเพื่อให้เข้าใจกลไกเชิงเศรษฐศาสตร์ สังคม และการเมืองซึ่งอาจเป็นคำอธิบายของสิ่งที่เกิดขึ้น การวิจัยที่ย่อมสามารถให้ข้อมูลซึ่งจะนำไปสู่การถกกันอย่างเป็นประชาธิปไตย พร้อมทั้งช่วยให้ผู้คนพุ่งความสนใจไปยังคำถามที่ถูกต้อง มันจะช่วยให้ให้นิยามใหม่แก่การอภิปราย ช่วยเปิดเผยว่ามีความเชื่อหรือความคิดใดบ้างที่เคลือบแฝงอคติหรือที่ฉ้อฉล พร้อมทั้งคอยพิจารณาทุกๆ ฝ่ายในเชิงวิพากษ์อย่างเสมอหน้าตามความเห็นของผม นี่คือนิยามที่นักวิชาการ รวมทั้งนักสังคมศาสตร์ควรเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นพลเมืองเหมือนคนอื่นๆ แต่ด้วยข้อได้เปรียบตรงที่มีเวลามากกว่าในการทุ่มเทศึกษา (รวมถึงอาจจะได้คำตอบแทนด้วย อันนับเป็นสิทธิพิเศษเอาเรื่อง)

อย่างไรก็ตาม เราไม่อาจหลบหนีข้อเท็จจริงที่ว่า ตลอดมาอย่างยาวนานนี้ การวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ว่าด้วยการกระจายความมั่งคั่งนั้นล้วนทำกันแบบมีข้อเท็จจริงอันพิสูจน์แล้วแต่น้อย ทว่ากลับมีความเห็นเชิงทฤษฎีล้นๆ ที่ยังไม่ได้พิสูจน์อยู่มาก อนึ่ง ก่อนจะลงลึกในเรื่องรายละเอียดของแหล่งข้อมูลที่ผมพยายามรวบรวมมาเพื่อเขียนหนังสือเล่มนี้ ผมอยากจะให้ภาพรวมคร่าวๆ ว่าแนวคิดเรื่องการกระจายความมั่งคั่งนั้นมีพัฒนาการเป็นมาอย่างไรเสียก่อน

มalthus, ย้ง และการปฏิวัติฝรั่งเศส

เมื่อเศรษฐศาสตร์การเมืองสายคลาสสิกถือกำเนิดขึ้นในอังกฤษและฝรั่งเศสเมื่อช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ต่อต้นศตวรรษที่ 19 นั้น ประเด็นเรื่องการกระจายความมั่งคั่งก็เป็นหนึ่งในคำถามที่สำคัญแล้ว ทุกคนต่างรู้แน่ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงกำลังจะมาเยือน ความเปลี่ยนแปลงนี้ถูกเร่งขึ้นโดยปริมาณประชากรที่เพิ่มอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยมีใครพบเห็นมาก่อน บวกรวมกับการที่คนชนบทต่างอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่กันเป็นจำนวนมหาศาล และการปะทุขึ้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ความโกลาหลเหล่านี้ส่งผลต่อการกระจายความมั่งคั่ง โครงสร้างสังคม และคุณภาพทางการเมืองของสังคมยุโรปอย่างไรบ้าง

สำหรับโรเจอร์ มalthus (Thomas Malthus) ซึ่งตีพิมพ์ *บทความว่าด้วยหลักแห่งประชากร* (*Essay on the Principle of Population*) เมื่อปี ค.ศ. 1798 นั้น ไม่ต้องสงสัยเลยว่าเรื่องนำวิถีกอันตบหนึ่งคือจำนวนประชากรที่ล้นเกิน¹ แม้แหล่งข้อมูลอ้างอิงของเขาจะเบาบางเต็มที่ เขาก็พยายามใช้มันมาอธิบายความคิดเห็นของตนอย่างดีที่สุด สิ่งที่มี

อิทธิพลสำคัญเป็นพิเศษต่องานเขียนเล่มนี้ประการหนึ่ง คือบันทึกการเดินทางที่เขียนโดย อาร์เธอร์ ยัง (Arthur Young) นักปฐพีวิทยาชาวอังกฤษผู้ท่องเที่ยวไปทั่วฝรั่งเศสในระหว่าง ปี 1787-1788 ไม่นานก่อนจะเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศส เขาเดินทางตั้งแต่คาเลส์ถึงพิเรนีส และ ตั้งแต่เบอร์ตาญจนถึงพรองซ์-กงเต คนนี้ยังได้เขียนถึงความยากจนในเขตชนบทของฝรั่งเศส เอาไว้ในบันทึกของเขาด้วย

บทความที่เปี่ยมด้วยชีวิตชีวาของเขานั้นก็ใช่จะผิดไปเสียทีเดียว ในเวลาดังกล่าว ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในยุโรป ดังนั้นมันจึงเป็นแหล่งที่มาศึกษาที่สุดด้วย ฝรั่งเศสเมื่อปี 1700 น่าจะมีประชากรมากถึง 20 ล้านคนแล้ว เทียบกับสหราชอาณาจักรที่มี เพียง 8 ล้านคน (และ 5 ล้านคนเฉพาะในอังกฤษ) จำนวนประชากรของฝรั่งเศสยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดศตวรรษที่ 18 ตั้งแต่ปลายรัชสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 จนถึงเมื่อ พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 สิ้นพระชนม์ ครั้นถึงปี 1780 จำนวนประชากรก็พุ่งขึ้นไปถึง 30 ล้านคน ข้อเท็จจริงทุกอย่างล้วนชี้ว่า การที่ประชากรเพิ่มพรวดพราดแบบไม่เคยมีมาก่อนนี้เอง คือ สาเหตุที่ทำให้อัตราค่าแรงในภาคเกษตรชะงักงัน และขณะเดียวกันก็ทำให้ค่าเช่าที่ดินพุ่งสูงขึ้น ตลอดหลายทศวรรษก่อนการปฏิวัติใหญ่ในปี 1789 ถึงแม้การเปลี่ยนแปลงเชิงประชากรนี้ จะไม่ใช่สาเหตุเดียวของการปฏิวัติฝรั่งเศส แต่ก็ชัดเจนว่ามันมีส่วนไปทวีความไม่พอใจต่อ ชนชั้นนำ ตลอดจนระบอบการเมืองที่มีอยู่ในขณะนั้น

อย่างไรก็ตาม บันทึกของยัง ซึ่งเผยแพร่ในปี 1792 ก็ปรากฏเค้าของอคติแบบ ชาตินิยมและมีการเปรียบเทียบที่ชวนให้เข้าใจผิดด้วยเช่นกัน นักปฐพีวิทยาผู้เด่นดังคนนี้ พบว่าโรงแรมที่เขาพักนั้นไม่น่าพึงใจเสียเลย ทั้งยังไม่ปลื้มกิริยามารยาทของหญิงที่มาคอย ให้บริการเขาอีกด้วย ถึงแม้ข้อสังเกตของเขาหลายข้อจะค่อนข้างฟันๆ และเป็นเพียงเกร็ดที่ ได้ฟังมา เขากลับเชื่อว่าจะสามารถนำมันไปสรุปเป็นผลอันสากลได้ โดยหลักๆ แล้ว เขากังวลว่าความยากจนของปวงชนมหาศาลที่ได้พบเห็นนั้นจะนำไปสู่ความไม่สงบทาง การเมืองครั้งใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมันยังทำให้เขาเชื่อมั่นว่า มีแต่ระบบการเมืองแบบ อังกฤษ ซึ่งมีสภาผู้แทนราษฎรแยกออกมาเป็นสภาสูง (ชนชั้นสูง) และสภาล่าง (สามัญชน) รวมทั้งมีการให้อำนาจยับยั้งแก่ชนชั้นสูงเท่านั้น จึงจะทำให้เกิดการพัฒนาที่กลมเกลียวและ สุขสงบโดยการนำของประชาชนผู้มีความรับผิดชอบได้ เขาเชื่ออย่างมากกว่าฝรั่งเศสกำลัง เดินลงเหว เมื่อได้ตัดสินใจอนุญาตให้ทั้งสมาชิกสภาล่างและสมาชิกสภาสูงนั่งรวมกันใน รัฐสภาเดียวในปี 1789-1790 คงไม่เกินจริงไปถ้าจะบอกว่าความคิดทั้งหมดของยังนั้นเกิดขึ้น

จากความกลัวการปฏิวัติในฝรั่งเศสจนขึ้นสมอง เมื่อใดก็ตามที่มีคนพูดถึงการกระจายความมั่งคั่ง การเมืองก็มักจะตามมาติดๆ และเป็นเรื่องยากที่ผู้คนจะหนีพ้นจากอคติ ตลอดจนผลประโยชน์ทางชนชั้นในยุคสมัยของตนได้

เมื่อสาธุคุณมาลธัสตีพิมพ์บทความอันโด่งดังของเขาในปี 1798 นั้น เขาได้ให้ข้อสรุปที่สที่สุดขั้วเสียยิ่งกว่ายิ่ง มาลธัสเองก็ไม่ต่างจากยังผู้เป็นเพื่อนร่วมชาติ คือหวาดกลัวแนวคิดทางการเมืองแบบใหม่ที่แพร่มาจากฝรั่งเศสเป็นอันมาก และเพื่อให้ตัวเองรู้สึกมั่นใจว่าอังกฤษจะไม่เกิดความไม่สงบแบบเดียวกัน เขาจึงเสนอข้ออภิปรายว่า สวัสดิการเพื่อช่วยเหลือคนยากจนจะต้องถูกระงับทันที และจะต้องมีการพิจารณาอย่างจริงจังเรื่อง (ควบคุม) การมีลูกหลานของคนยากจนด้วย ทั้งนี้เพราะเขาเกรงว่าหากโลกตกอยู่ในสภาพประชากรล้นเกินเสียแล้ว ก็จะไปสู่ความโกลาหลและทุกข์เข็ญ ถ้าเราไม่ตระหนักว่าชนชั้นสูงยุโรปจำนวนมากในยุคทศวรรษ 1790 นั้นหวาดกลัวกันขนาดไหน เราจะไม่มีทางเข้าใจคำทำนายอันหดหู่เกินจริงของมาลธัสได้เลย

ริคาร์โด : หลักแห่งความขาดแคลน

เมื่อนึกย้อนกลับไป ก็เป็นเรื่องง่ายที่จะมองคำทำนายอันหดหู่เหล่านั้นว่าน่าขัน อย่างไรก็ตาม เราจำเป็นต้องตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ต่อดันศตวรรษที่ 19 นั้น หากมองตามจริงแล้วก็ค่อนข้างน่าตกใจสำหรับผู้ที่ได้พบพาน ทั้งไม่ต้องพูดถึงเลยว่าจะชวนอស់ขวัญแหวนสั๊กเพียงใด ที่จริง ไม่ใช่แต่เพียงมาลธัสและยังเท่านั้น แม้ผู้สังเกตการณ์ร่วมสมัยของเขาส่วนใหญ่ต่างก็มีทัศนระร่วมอันมืดมนและกระทั่งเป็นเชิงหายนะต่อความเป็นไปในระยะยาวของการกระจายความมั่งคั่งและโครงสร้างชนชั้นของสังคม เรื่องนี้เป็นจริงโดยเฉพาะกับเดวิด ริคาร์โด (David Ricardo) และคาร์ล มาร์กซ์ ซึ่งแน่นอนว่าทั้งคู่เป็นนักเศรษฐศาสตร์ผู้ทรงอิทธิพลสูงสุดแห่งศตวรรษที่ 19 และต่างเชื่อว่ากลุ่มสังคมขนาดเล็ก เช่น เจ้าของที่ดินสำหรับริคาร์โด และนายทุนอุตสาหกรรมสำหรับมาร์กซ์ ย่อมจะมีส่วนแบ่งผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆอย่างต่อเนื่องและเสียดังไม่ได้²

สำหรับริคาร์โด เจ้าของผลงานหนังสือ *หลักแห่งเศรษฐศาสตร์การเมืองและการเก็บภาษี (Principles of Political Economy and Taxation)* ตีพิมพ์เมื่อปี 1817 ข้อกังวลหลัก

ของเขาอยู่ที่พัฒนาการระยะยาวของราคาที่ดินและค่าเช่าที่ เช่นเดียวกับมาลธัส ริคาร์โดเองก็ไม่มีสถิติที่ถูกต้องมารับรองแนวคิดอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เขาได้สัมผัสคุ้นเคยและมีความรู้เรื่องทุนนิยมในยุคสมัยของตนเป็นอย่างดี ริคาร์โดเกิดในครอบครัวนักการเงินชาวยิวเชื้อสายโปรตุเกส ซึ่งทำให้เขาดูจะมีอคติด้านการเมืองน้อยกว่ามาลธัส ยัง หรือสมิธ (อดัม สมิธ Adam Smith) เขาได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของมาลธัส แต่ได้ขยายการอภิปรายออกไปมากกว่า สิ่งที่ริคาร์โดให้ความสนใจเหนืออื่นใดคือตรรกะที่ย้อนแย้งต่อไปนี้ : เมื่อใดที่ทั้งจำนวนประชากรและผลผลิตเริ่มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่ดินก็มีแนวโน้มว่าจะหายากขึ้นทุกที (โดยเปรียบเทียบกับสินค้าอื่นๆ) และก็จะขึ้นไปตามกฎอุปสงค์และอุปทาน กล่าวคือราคาที่ดินย่อมจะพุ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงค่าเช่าที่ดินอันเจ้าของที่พึงจะได้รับด้วย เพราะฉะนั้นเจ้าของที่ดินย่อมจะได้ส่วนแบ่งเพิ่มขึ้นในรายได้ประชาชาติ ในขณะที่ประชากรที่เหลือได้รับส่วนแบ่งน้อยลง และดังนั้นจึงไปก่อความสมดุลในสังคม สำหรับริคาร์โด ทางออกที่ยอมรับได้ในเชิงตรรกะและการเมือง (ของปัญหาดังกล่าว) คือการบังคับเก็บภาษีผู้ให้เช่าที่ดินในอัตราเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

คำทำนายที่มีตมนี่ปรากฏแล้วว่าผิด กล่าวคือ ค่าเช่าที่ดินยังคงสูงอยู่ต่อมาอีกยาวนานก็จริง แต่ทำยที่สุดมูลค่าของที่ดินการเกษตรกลับลดลงอย่างไม่หยุดหย่อน เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รูปแบบอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากสัดส่วนของภาคเกษตรในรายได้ประชาชาตินั้นลดลง ในเมื่อริคาร์โดเขียนหนังสือเล่มนี้ในช่วงทศวรรษ 1800 เขาจึงไม่มีทางคาดได้ว่าอีกหลายปีต่อมา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดจนการขยายตัวทางอุตสาหกรรมนั้นจะมีความสำคัญขึ้นมาอย่างไร เช่นเดียวกับมาลธัสและยัง เขาไม่อาจจินตนาการได้เลยว่าวันหนึ่งมนุษยชาติจะสามารถเป็นอิสระโดยสิ้นเชิงจากความจำเป็นที่ต้องผลิตอาหาร

อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจของเขาเกี่ยวกับราคาที่ดินก็ยังคงน่าสนใจไม่น้อย “หลักแห่งความขาดแคลน (scarcity principle)” ที่เขายึดถือนั้นมีใจความว่า เมื่อผ่านไปหลายทศวรรษ สินค้าบางอย่างก็อาจมีราคาที่พุ่งขึ้นไปจนสูงมากได้ และเรื่องนี้เพียงเรื่องเดียวก็อาจมากพอจะสันคลอนสังคมทั้งสังคมได้แล้ว เพราะระบบราคานั้นมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกิจกรรมของคณับล้าน และที่จริงสำหรับเศรษฐกิจโลกยุคใหม่ในทุกวันนี้ อาจต้องนับถึงเป็นพันล้าน ปัญหาคือที่ว่า ระบบราคาย่อมไม่รู้จักรั้งข้อจำกัดและศีลธรรม

ถ้าอยากจะเข้าใจการกระจายความมั่งคั่งของยุคศตวรรษที่ 21 เราก็ไม่ควรละเลยความสำคัญของหลักแห่งความขาดแคลน เราสามารถยืนยันความจริงนี้ได้ เพียงด้วยการ

เอาราคาส่งหาปริมาณกลางกรุงในเมืองหลวงหลักๆ ของโลก มาใส่แทนราคาที่ดิน การเกษตรในแนวคิดของริคาร์โด หรือไม่อาจจะแทนด้วยราคาน้ำมันก็ได้ ในทั้งสองกรณี ถ้าอสังหาริมทรัพย์กลางกรุงหรือน้ำมันยังคงมีแนวโน้มอัตราราคาเหมือนๆ ในช่วงปี 1970-2010 ต่อไปจนถึงปี 2010-2050 หรือปี 2010-2100 แล้วละก็ ผลลัพธ์ย่อมหนีไม่พ้นการเสียสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองระดับมหัพภาค ไม่เพียงเฉพาะระหว่างประเทศเท่านั้น หากแต่ยังภายในแต่ละประเทศอีกด้วย ซึ่งนั่นจะเป็นการเสียสมดุลระดับที่ชวนให้นึกถึงคำพยากรณ์อันน่าสะพรึงของริคาร์โดทีเดียว

แน่ละ โดยหลักการแล้ว ก็ยังมีกลไกทางเศรษฐกิจต่างๆ อย่างหนึ่งซึ่งน่าจะช่วยฟื้นฟูดุลยภาพให้กลับคืนสู่กระบวนการได้ นั่นคือกลไกของอุปสงค์และอุปทาน ถ้าสินค้าใดมีอุปทานไม่เพียงพอ และมีราคาสูงเกินไป อุปสงค์ของสินค้านั้นย่อมลดลง ซึ่งน่าจะไปทำให้ราคาของสินค้านั้นลดลงด้วย อีกนัยหนึ่ง หากราคาส่งหาปริมาณและน้ำมันพุ่งขึ้น ผู้คนก็น่าจะย้ายไปอยู่ในชนบท หรือเดินทางด้วยรถจักรยาน (หรือทั้งสองอย่าง) ปัญหาคืออย่างไรก็ตาม การปรับตัวเหล่านี้อาจไม่น่ารื่นรมย์หรือยุ่งยากซับซ้อนเลย มันยังอาจกินเวลาหลายสิบปีอีกด้วย โดยที่ระหว่างนั้นเหล่าเจ้าของที่ดินและเจ้าของบ่อน้ำมันก็อาจพากันสะสมความมั่งคั่งและรายได้จนมีสัดส่วนเหนือประชากรที่เหลือนำไปมาก...มากเสียจนพวกเขายึดครองทุกอย่างที่เปิดให้อ่างกรรมสิทธิ์ได้ไปแล้วอย่างง่ายดายและเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ซึ่งก็รวมถึงอสังหาริมทรัพย์ในชนบทและจักรยานด้วย³ อย่างไรก็ตาม เรื่องก็อาจเป็นดังที่มันเป็นมาตลอดคือเรื่องเลวร้ายที่สุดนั้นมักไม่แน่ว่าจะเกิดขึ้นจริงๆ จึงยังเร็วเกินไปที่ผมจะเตือนผู้อ่านว่าในปี 2050 ทุกคนอาจต้องจ่ายเงินค่าเช่าให้เจ้าผู้ครองรัฐกาตาร์ (ซึ่งมีน้ำมัน) ผมจะพูดถึงเรื่องนี้ในเวลาที่เหมาะสมอีกครั้ง และคำตอบของผมจะต่างจากนั้นบ้าง แม้มันจะช่วยให้ผู้อ่านใจชื้นขึ้นได้เพียงเล็กน้อยก็ตาม แต่สำหรับตอนนี้ เราจำเป็นต้องเข้าใจว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์กับอุปทานนั้นไม่อาจลบล้างความน่าจะเป็นดังกล่าวนี้อีกได้ กล่าวคือ เมื่อราคาสินค้าบางชนิดเปลี่ยนไปอย่างรุนแรง ช่องว่างของการกระจายความมั่งคั่งก็อาจถ่างออกได้กว้างมาก และสภาพดังกล่าวก็อาจคงอยู่อย่างถาวร นี่คือนัยสำคัญของหลักแห่งความขาดแคลนของริคาร์โด แต่ก็ไม่มียะไรที่ทำให้เราต้องเสี่ยงเชื่อไปตามนั้นเต็มตัวจริงๆ

มาร์กซ์ : หลักแห่งการสะสมไม่สิ้นสุด

ตอนที่มาร์กซ์ตีพิมพ์หนังสือชื่อ *ทุน (Capital)* เล่มแรกเมื่อปี 1867 ซึ่งเป็นเวลา 150 ปีพอดีหลังการตีพิมพ์หนังสือว่าด้วยหลักแห่งความขาดแคลนของริคาร์โดนั้น ความจริงทางเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างถึงรากถึงโคนแล้ว กล่าวคือ ปัญหาไม่ใช่ว่าเกษตรกรจะเลี้ยงดูประชากรซึ่งเพิ่มขึ้นได้หรือไม่ หรือราคาที่ดินจะพุ่งกระฉูดไหมอีกต่อไป แต่เป็นเรื่องที่ว่า เราจะเข้าใจพลวัตของทุนนิยมอุตสาหกรรมที่กำลังแบ่งบานเต็มที่กันอย่างไร

ข้อเท็จจริงที่ชวนตื่นตะลึงที่สุดในยุคนั้น คือสภาพความทุกข์เข็ญของชนชั้นกรรมาชีพในระบบอุตสาหกรรม ทั้งๆ ที่เศรษฐกิจขยายตัว เหล่าคนงานกลับต้องพากันมาแออัดอยู่ในสลัมเมือง ต้องพบกับชั่วโมงทำงานอันแสนยาวนาน ทว่าค่าแรงต่ำเหลือทน หรือไม่บางทีคงเพราะเศรษฐกิจขยายตัวนั่นเอง ผสานกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและความสามารถที่จะเพิ่มผลผลิตทางเกษตรให้มากขึ้น จึงส่งผลให้คนชนบทต้องแหกกันอพยพเข้าเมืองจนเกิดสถานการณ์เช่นนั้น และด้วยประการฉะนี้ ความทุกข์ยากแบบใหม่ของชุมชนเมืองก็ได้ถือกำเนิดขึ้น เห็นได้ชัดขึ้น น่าตกตะลึงยิ่งขึ้น อีกทั้งในบางแง่มุมก็สุดโต่งเสียยิ่งกว่าทุกข์เข็ญของคนชนบทในวรรณกรรมยุคระบอบเก่าเสียอีก* นวนิยายอย่างเรื่อง *Germinal*, *Oliver Twist* และ *Les Misérable* ไม่ได้ผุดขึ้นจากจินตนาการของผู้ประพันธ์แต่เพียงลำพัง หากแต่มีเค้าความจริงมากพอๆ กับกฎหมายแรงงานที่ว่าด้วยการห้ามใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 8 ปีในโรงงาน (ในฝรั่งเศส เมื่อปี 1841) หรือต่ำกว่า 10 ขวบในเหมืองแร่ (ในสหราชอาณาจักร เมื่อปี 1842) หนังสือชื่อ *Tableau de l'état physique et moral des ouvriers employés dans les manufactures* ของ ดร.วิลเลิร์เม่ (Dr. Villermé) ซึ่งตีพิมพ์ในฝรั่งเศสเมื่อปี 1840 (และนำไปสู่การผ่านกฎหมายแรงงานเด็กฉบับใหม่ ปี 1841 ซึ่งบัญญัติออกมาแบบกล้าๆ กลัวๆ) บรรยายความจริงอันเลวร้ายอย่างเดียวกันกับที่ปรากฏในหนังสือชื่อ *สภาพของชนชั้นกรรมากรในอังกฤษ (The Condition of the Working Class in England)* ที่ฟรีดริช เองเงิลส์ (Friedrich Engels) ตีพิมพ์ในปี 1845⁴

ที่จริง ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ทั้งหมดที่เรามีในทุกวันนี้ล้วนชี้ว่า จวบจนกระทั่งครั้งหลังหรือไม่ก็สามสิบกว่าปีหลังของศตวรรษที่ 19 นั่นเอง ที่ชนชั้นแรงงานค่อยมีอำนาจซื้อเพิ่มขึ้น

---

* *Old Regime* หรือ *Ancient Régime* คือยุคราชานิปไตยหรืออภิชนานิปไตยในฝรั่งเศสระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 15-18 - ผู้แปล

บ้างอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในระหว่างทศวรรษแรกจนถึงทศวรรษที่หกของศตวรรษที่ 19 นั้น ค่าแรงของคนงานชงักอยู่ในอัตราต่ำมาก ซึ่งใกล้เคียงหรืออาจจะน้อยกว่าค่าแรงในช่วงศตวรรษที่ 18 และศตวรรษก่อนหน้านั้นเสียอีก ระยะเวลาอันยาวนานที่อัตราค่าแรงชงักอยู่กับที่ ซึ่งเราพบในสหราชอาณาจักรและฝรั่งเศสนี้ยังเห็นได้เด่นชัดขึ้นจากความจริงที่ว่า เศรษฐกิจในช่วงนั้นกำลังขยายตัวอย่างพุ่งปรวด โดยเท่าที่พอประเมินได้จากแหล่งข้อมูลที่เรามี ซึ่งยังไม่สมบูรณ์นัก จะเห็นได้ว่าในรายได้ประชาชาติทั้งหมดนั้น สัดส่วนที่เป็นรายได้จากทุน เช่น ผลกำไรในอุตสาหกรรม ค่าเช่าที่ดิน และค่าเช่าอาคาร เป็นต้น ได้เพิ่มขึ้นอย่างมากในทั้งสองประเทศในช่วงครึ่งแรกของศตวรรษที่ 19⁵ และค่อยๆ ลดลงในช่วงทศวรรษท้ายๆ ของศตวรรษ เมื่ออัตราค่าแรงบางส่วนค่อยขยับขึ้นตามการขยายตัว แต่ถึงกระนั้น ข้อมูลที่เรารวบรวมมาก็ไม่ได้แสดงให้เห็นเลยว่า ความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างจะลดลงแต่ประการใดในช่วงก่อนเริ่มสงครามโลกครั้งที่ 1 เท่าที่เราเห็นในช่วงปี 1870-1914 นั้น อย่างดีสภาพความเหลื่อมล้ำอันรุนแรงก็เพียงคงตัวอยู่ในระดับเดิมๆ ซึ่งสูงมาก และในบางแง่ก็จะเป็นวงจรที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่สิ้นสุดของความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนเป็นพิเศษจากการที่ความมั่งคั่งกระจุกตัวแน่นขึ้นเรื่อยๆ ถ้าไม่มีแรงสะท้อนทางเศรษฐกิจและการเมืองจากสงครามโลกแล้วละก็ เราคงบอกไม่ถูกเลยว่าความเหลื่อมล้ำดังกล่าวจะนำไปสู่อะไรบ้าง ปัจจุบันนี้ การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์และการเห็นภาพรวมเพิ่มขึ้นเล็กน้อยช่วยให้เราเห็นแล้วว่า แรงสะท้อนจากสงครามนั้นคือพลังหนึ่งเดียว (นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรม) ที่ทรงอำนาจมากพอจะลดความเหลื่อมล้ำลงได้

ไม่ว่าอย่างไร ทุนก็รุ่งเรืองขึ้นในช่วงทศวรรษ 1840 และผลกำไรด้านอุตสาหกรรมก็ออกงาม ในขณะที่อัตรารายได้ของกรรมกรกลับหยุดนิ่ง ทุกคนล้วนเห็นเรื่องนี้กันได้อย่างชัดเจน แม้ว่าตอนนั้นจะยังไม่มีกรรวบรวมข้อมูลสถิติในระดับชาติก็ตาม ขบวนการคอมมิวนิสต์และสังคมนิยมรุ่นแรกๆ ก็พัฒนาขึ้นในบริบทเช่นนี้เอง ข้ออภิปรายหลักของพวกเขานั้นเรียบง่าย กล่าวคือ การพัฒนาอุตสาหกรรมจะดีได้อย่างไร นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการท่อมเตแรงงาน ตลอดจนการเคลื่อนย้ายประชากรจะดีได้อย่างไร ในเมื่อหลังจากอุตสาหกรรมขยายตัวได้ครึ่งศตวรรษแล้ว มวลชนกลับยังทุกข์ยากเหมือนเดิม และทั้งหมดที่ผู้ออกกฎหมายทำได้ก็เพียงแค่ห้ามโรงงานใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 8 ปีเท่านั้น มีคำถามอย่างชัดเจนว่าระบบเศรษฐกิจและการเมืองดังที่เป็นอยู่นั้นกำลังใกล้จะล่มสลาย ด้วยเหตุนี้ผู้คนจึงพากันสงสัยว่าในระยะยาวมันจะวิวัฒนาการไปสู่อะไร แล้วใครล่ะจะเป็นคนบอกได้

นี่คือภารกิจที่มาร์กซ์กำหนดให้กับตัวเอง ในปี 1848 ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ “ฤดูใบไม้ผลิของประชาชาติ” (Spring of Nations – การปฏิวัติที่เกิดขึ้นทั่วยุโรปในฤดูใบไม้ผลิปีนั้น) เขาได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ *คำประกาศเจตนาคอมมิวนิสต์ (The Communist Manifesto)* ซึ่งเป็นตำราสั้นๆ ที่มีเนื้อหาแรงเต็มที่ โดยมีบทแรกเริ่มต้นด้วยคำกล่าวอันเลื่องชื่อ “วิญญูณตนหนึ่งกำลังหลอกหลอนยุโรป (มันคือ) วิญญูณแห่งคอมมิวนิสต์”⁶ และหนังสือก็ปิดท้ายลงด้วยคำทำนายอันเลื่องชื่อพอๆ กันซึ่งว่าด้วยการปฏิวัติ “ดังนั้นเอง การพัฒนาของอุตสาหกรรมสมัยใหม่จึงได้ทำลายรากฐานไปเสียจากใต้เท้าของมันเอง นั่นคือรากฐานที่ชนชั้นกลางใช้ในการผลิตและจัดสรรผลผลิต และด้วยเหตุนี้เอง สิ่งที่ชนชั้นกลางผลิตขึ้นมาจริงๆ ยิ่งกว่าอื่นใด จึงได้แก่หายนะของตัวเอง การล่มสลายของชนชั้นกลางและชัยชนะของชนชั้นกรรมาชีพนั้น ล้วนคือสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้พอๆ กัน”

ตลอดสองทศวรรษต่อมา มาร์กซ์ได้ทุ่มเทเขียนความเรียงอันยืดยาวเพื่อจะมาพิสูจน์บทสรุปนี้ ตลอดจนเพื่อนำเสนอบทวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์แรกที่ว่าด้วยทุนนิยมและการล่มสลายของมัน งานนี้ยังคงทำไม่เสร็จ กล่าวคือ หนังสือเรื่อง *ทุน* เล่มแรกตีพิมพ์เมื่อปี 1867 ทว่ามาร์กซ์เสียชีวิตลงในปี 1883 โดยยังเขียนหนังสืออีกสองเล่มในชุดไม่สำเร็จเอง เกลสส์ผู้เป็นเพื่อนของเขาได้ตีพิมพ์หนังสือสองเล่มนั้นออกมาภายหลังการตายของมาร์กซ์ โดยรวบรวมปะติดปะต่อขึ้นจากชิ้นส่วนต่างๆ ของร่างต้นฉบับที่มาร์กซ์เหลือทิ้งไว้ ซึ่งบางชิ้นก็มีเนื้อหาที่ไม่ชัดเจน

เช่นเดียวกับริคาร์โด มาร์กซ์เขียนงานของเขาในรูปบทวิเคราะห์ว่าด้วยความขัดแย้งเชิงตรรกะซึ่งปรากฏอยู่ในระบบทุนนิยม ด้วยเหตุนี้ เขาจึงพยายามหาวิธีแยกตัวเองออกจากเหล่านักเศรษฐศาสตร์ชนชั้นกลาง (ผู้มองว่าตลาดคือระบบที่ควบคุมตัวเองได้ อันหมายถึงตลาดมีระบบที่จะทำให้ตัวเองบรรลุดุลยภาพได้เสมอ โดยคนนอกไม่ต้องเข้าไปช่วยปรับมากนัก แนวคิดนี้สอดคล้องกับภาพ “มือที่มองไม่เห็น [the invisible hand]” ของอดัม สมิธ และ “กฎ [law]” ของฌอง-แบพติสต์ เซ [Jean-Baptiste Say] ที่กล่าวว่าการผลิตจะสร้างอุปสงค์ของมันขึ้นมาเอง) นอกจากนั้น มาร์กซ์ยังพยายามแยกตัวจากนักสังคมนิยมแบบอุดมคติ และพวกที่ยึดแนวคิดของปรูดัน (Pierre Joseph Proudhon นักสังคมนิยมชาวฝรั่งเศส) ซึ่งมาร์กซ์มองว่าพวกเขาพอใจอยู่แต่กับการประณามเรื่องความทุกข์ยากของชนชั้นกรรมาชีพ โดยไม่เสนอบทวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์แท้ๆ เกี่ยวกับกระบวนการทางเศรษฐกิจที่เป็นต้นตอของมันเลย⁷ โดยสรุปแล้ว มาร์กซ์ได้นำแนวคิดเรื่องราคาของทุนและ

หลักแห่งความขาดแคลนของริคาร์โดมาเป็นฐานเพื่อการวิเคราะห์ที่ละเอียดยิ่งขึ้น ว่าด้วยเรื่องพลวัตของทุนนิยมในโลกซึ่งทุนนั้นหลักๆ แล้วหมายถึงทุนอุตสาหกรรม (เครื่องจักร โรงงาน ฯลฯ) มากกว่าจะหมายถึงทุนที่ดิน และเมื่อมันเป็นทุนอุตสาหกรรม ตามหลักแล้ว (นายทุน) จึงสามารถสะสมมันได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ที่จริง ข้อสรุปหลักของมาร์กซ์ก็คือสิ่งที่เราอาจเรียกได้ว่า “หลักแห่งการสะสมไม่สิ้นสุด (principle of infinite accumulation)” อันหมายถึง ทุนมีแนวโน้มอันยากหยุดยั้งได้ที่จะถูกสะสมและกระจุกตัวอยู่ในมือคนจำนวนน้อยลงเรื่อยๆ อีกทั้งการสะสมและการกระจุกดังกล่าวก็ไม่มีขีดจำกัดตามธรรมชาติอีกด้วย นี่คือพื้นฐานของคำทำนายที่มาร์กซ์ว่าไว้เกี่ยวกับฉากการล่มสลายของทุนนิยม กล่าวคือ ถ้าทุนถูกสะสมไปเรื่อยๆ อย่างนั้น ก็จะมีผลสุดท้ายได้สองอย่าง คือในที่สุดอัตราผลตอบแทนต่อทุนก็จะลดลงอย่างต่อเนื่อง (ซึ่งจะทำให้ลายกลไกการสะสม และทำให้เหล่านายทุนเกิดขัดแย้งกันเองอย่างรุนแรง) หรือไม่สัดส่วนของทุนในรายได้ประชาชาติก็จะพุ่งขึ้นไปเรื่อยๆ ไร้ที่สิ้นสุด (ซึ่งไม่ช้าก็เร็วยอมทำให้กรรมกรไม่พอใจจนรวมตัวกันปฏิวัติ) ไม่ว่าจะออกมาหน้าใด สมดุลทางเศรษฐกิจสังคมหรือการเมืองก็ไม่มีทางจะตั้งอยู่อย่างมั่นคงได้เลย

คำทำนายอันมีเดเมนของมาร์กซ์นั้นไม่ได้เฉียดเข้าใกล้ความจริงพอๆ กับทฤษฎีของริคาร์โดนั่นเอง ครั้นถึงช่วงสามสิบกว่าปีสุดท้ายของศตวรรษที่ 19 อัตราค่าแรงก็เริ่มเพิ่มขึ้นในที่สุด ซึ่งทำให้อำนาจซื้อของกรรมกรค่อยดีขึ้นในทุกหนแห่ง และนั่นก็เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ไปอย่างสุดขั้วทีเดียว แม้จะยังมีความเหลื่อมล้ำอยู่ และในบางแง่มันก็ยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องไปจนถึงช่วงก่อนเริ่มสงครามโลกครั้งที่ 1 ก็ตาม มีการปฏิวัติคอมมิวนิสต์เกิดขึ้นจริงๆ ทว่าก็เกิดในประเทศที่ล้าหลังที่สุดในยุโรป คือรัสเซีย อันเป็นที่ซึ่งการปฏิวัติอุตสาหกรรมยังแทบไม่ทันได้เริ่มด้วยซ้ำ ในขณะที่เหล่าประเทศที่ล้าหน้าที่สุดในยุโรปได้เลือกจะสำรวจหาหนทางแห่งสังคมประชาธิปไตยแบบอื่นๆ ซึ่งนับเป็นโชคดีของประชาชนในประเทศเหล่านั้น มาร์กซ์ก็เหมือนนักเศรษฐศาสตร์คนก่อนๆ หน้าเขา คือแทบจะเลยความเป็นไปได้ที่ว่า อาจเกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีบางอย่าง ซึ่งส่งผลในระยะยาว และทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีความก้าวหน้าเช่นนั้นเกิดขึ้น มันก็จะกลายเป็นพลังที่สามารถถ่วงดุลกระบวนการสะสมและการกระจุกตัวของทุนเอกชนได้ในระดับหนึ่ง อนึ่ง มาร์กซ์ยังน่าจะขาดข้อมูลเชิงสถิติอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นต่อการขัดเกลาให้คำทำนายออกมาแม่นยำ นอกจากนั้น ยังเป็นไปได้ว่ามาร์กซ์ต้องรับเคราะห์จากการด่วนสรุปเอาไว้เสียตั้งแต่ปี 1848 ทั้งที่ยังไม่ได้เริ่มทำวิจัยมารองรับข้อสรุปดังกล่าว เห็น

ได้ชี้คว้ามาร์กซ์เขียนงานโดยมีอารมณ์ทางการเมืองอย่างรุนแรง ซึ่งหลายครั้งก็ทำให้เขาประกาศแนวคิดออกไปโดยไม่ทันได้ไตร่ตรอง และยากจะเลี่ยงผลที่ตามมาของการทำเช่นนั้น นั่นคือเหตุผลว่าทำไมทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีรากฐานมาจากข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และในแง่นี้ มาร์กซ์เองก็ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากทุกความเป็นไปได้ที่เขาน่าจะหาได้อีกด้วย⁸ นอกจากนี้ เขายังให้เวลาเพียงน้อยนิดกับการใคร่ครวญถึงคำถามที่ว่า ในสังคมที่ทุนเอกชนถูกล้มล้างไปโดยสมบูรณ์นั้น เราควรจะจัดการการเมืองและเศรษฐกิจกันอย่างไร เรื่องนี้จะกลายเป็นประเด็นที่ซับซ้อนขึ้นมาทันที หากสังคมดังกล่าวเกิดขึ้นจริง ดังที่เห็นได้จากการทดลองจัดการแบบเผด็จการในรัฐต่างๆ ซึ่งมีการล้มล้างทุนเอกชน ซึ่งปรากฏว่ามีผลอันน่าเศร้าใจ

แม้จะเต็มไปด้วยข้อจำกัดดังที่กล่าวมา การวิเคราะห์ของมาร์กซ์ก็ยังคงเข้าเคำในหลายแง่มุม ประการแรก เขาเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามที่สำคัญจริงๆ (เกี่ยวกับการกระจุกตัวของความมั่งคั่งอย่างไม่เคยมีมาก่อน ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการปฏิวัติอุตสาหกรรม) และพยายามจะตอบคำถามนั้นด้วยวิธีการต่างๆ เท่าที่เขาทำให้ใช้ ตัวอย่างการทำงานของเขานั้น นับเป็นแรงบันดาลใจอันดีสำหรับนักเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบัน ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือ หลักการสะสมไม่สิ้นสุดซึ่งมาร์กซ์เสนอได้ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่สำคัญมากขึ้นมาประการหนึ่ง ซึ่งใช้ได้ทั้งกับศตวรรษที่ 19 และศตวรรษที่ 21 อีกทั้งในบางแง่ความเข้าใจนี้ยังชวนให้วิตกมากกว่าหลักแห่งความขาดแคลนของริคาร์โดด้วย กล่าวคือ ถ้าอัตราการเติบโตทั้งของประชากรและผลิตภาพต่างต่ำลงตามกัน ความมั่งคั่งที่ถูกสะสมไว้ก็จะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ตามธรรมชาติ และอาจขยายตัวไปมากมหาศาล จนกลายเป็นตัวการทำให้สังคมสิ้นคลอนได้ พูดอีกอย่างก็คือ ต่อให้การเติบโตต่ำก็ยังไม่อาจถ่วงดุลหลักแห่งการสะสมไม่สิ้นสุดของมาร์กซ์ อย่างไรก็ตาม ดุลยภาพที่เกิดขึ้นจริงนั้นไม่ได้น่ากลัวเท่ากับที่มาร์กซ์ทำนาย แต่ก็ยังคงน่ากังวลในระดับหนึ่ง เพราะที่จริงการสะสมจะสิ้นสุดลงเมื่อถึงจุดหนึ่ง แต่จุดนั้นอาจสูงมากพอสร้างความสิ้นคลอนได้อยู่ดี หรือพูดให้ชัดขึ้นก็คือ ความมั่งคั่งเอกชนที่สูงมากในญี่ปุ่นและประเทศร่ำรวยของยุโรปมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 (วัดจากผลประมวรวรายได้ประชาชาติของแต่ละประเทศเป็นเวลาหลายปี) ก็คือสิ่งที่สะท้อนตรรกะของมาร์กซ์โดยตรงทีเดียว

จากมาร์กซ์ถึงคูนเน็ตส์ หรือจากเรื่องขวัญผวาสู่เทพนิยาย

เมื่อเราหันจากงานวิเคราะห์ในยุคศตวรรษที่ 19 ของริคาร์โดและมาร์กซ์ มาสู่งานวิเคราะห์ในยุคศตวรรษที่ 20 ของโซมอน คูนเน็ตส์ เราก็น่าจะพูดได้ว่าเหล่านักเศรษฐศาสตร์พากันเลิกคลั่งไคล้คำทำนายชวนขวัญผวา แล้วหันไปนิยมชมชอบเทพนิยายขึ้นมาในอัตราแรงพอๆ กัน หรืออย่างน้อยหากไม่ใช่เทพนิยาย ก็ยังต้องเป็นเรื่องประเภทที่จบลงด้วยความมหัศจรรย์ ตามทฤษฎีของคูนเน็ตส์ ไม่ว่าจะเลือกใช้นโยบายทางเศรษฐกิจแบบไหน หรือไม่ว่าแต่ละประเทศจะแตกต่างกันอย่างไร สุดท้ายความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ก็จะลดลงเอง เมื่อทุนนิยมพัฒนาไปถึงอีกขั้นหนึ่ง และท้ายที่สุดความเหลื่อมล้ำนี้ก็จะเสถียรอยู่ในระดับที่พอรับได้ ทฤษฎีที่น่าเสนอขึ้นในปี 1955 นี้ นับเป็นทฤษฎีแห่งช่วงปีเศษหลังสงครามโดยแท้ มันคือช่วงเวลาซึ่งในฝรั่งเศสเรียกขานกันว่า “Trente Glorieuses” หรือช่วง 30 ปีแห่งความโรจน์รุ่ง ระหว่างปี 1945-1975⁹ สำหรับคูนเน็ตส์ แคมป์ทอนรอก็พอแล้ว ไม่ช้าความเจริญจะให้ประโยชน์แก่ทุกๆ คนเอง แนวคิดปรัชญาของช่วงนั้นสามารถสรุปออกมาเป็นประโยคเดียวได้ว่า “ความเจริญคือกระแสน้ำขึ้น ซึ่งจะยกเรือทุกลำอย่างเสมอหน้ากัน” ความคิดเชิงมองโลกในแง่ดีคล้ายๆ กันนี้ยังพบได้ในงานวิเคราะห์ของโรเบิร์ต โซโลว์ (Robert Solow) ที่ตีพิมพ์เมื่อปี 1956 ว่าด้วยเรื่องสภาวะอันจำเป็นที่จะทำให้เศรษฐกิจสามารถบรรลุ “เส้นทางแห่งความเจริญที่สมดุล (balanced growth path)” เส้นทางดังกล่าวหมายถึงวิถีแห่งความเจริญซึ่งตัวแปรต่างๆ เช่น ผลผลิต รายได้ ผลกำไร ค่าจ้าง เงินทุน ราคาสินทรัพย์ ฯลฯ จะพัฒนาไปในอัตราเดียวกัน และด้วยเหตุนี้ ทุกกลุ่มสังคมก็จะได้รับผลประโยชน์จากความเจริญในระดับเดียวกัน โดยไม่มีกลุ่มใดได้รับอะไรต่างออกไปจากมาตรฐานอย่างมีนัยสำคัญ¹⁰ ดังนั้น ความเชื่อของคูนเน็ตส์จึงย้อนแย้งโดยตรงกับทฤษฎีของริคาร์โดและมาร์กซ์เรื่องวงจรความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่สิ้นสุด และสวนทางกับคำทำนายแนวขวัญผวาของยุคศตวรรษที่ 19 โดยแท้

เพื่อให้เห็นภาพว่าทฤษฎีของคูนเน็ตส์นั้นส่งผลมหาศาลเพียงใดต่อสังคมยุคศตวรรษที่ 1980 และ 1990 ตลอดจนยังส่งผลอยู่บ้างกระทั่งในปัจจุบัน เราจำเป็นต้องเน้นย้ำว่า นี่เป็นทฤษฎีแรกของแนวคิดทำนองเดียวกัน ซึ่งตั้งขึ้นโดยอาศัยเครื่องมือทางสถิติอันทรงพลังหรือที่จริงก็คือ กว่าเราจะมีชุดสถิติทางประวัติศาสตร์ชุดแรกๆ ที่ว่าด้วยการกระจายรายได้ให้ใช้ ก็คือเมื่อกลางศตวรรษที่ 20 นั่นเอง และสถิติดังกล่าวก็พิมพ์อยู่ในหนังสือระดับ

ตำนานของคุษเนตส์ที่พิมพ์ออกมาเมื่อปี 1953 ซึ่งมีชื่อว่า *สัดส่วนรายได้และเงินออมของกลุ่มคนรายได้สูง (Shares of Upper Income Groups in Income and Savings)* ชุดข้อมูลของคุษเนตส์นี้รวบรวมมาจากประเทศเดียว (สหรัฐอเมริกา) ในช่วง 35 ปี (1913-1948) ถึงกระนั้นมันก็ต้องอาศัยความทุ่มเทไม่น้อยเลย คุษเนตส์ใช้ข้อมูลสองประเภทที่นักเศรษฐศาสตร์สมัยศตวรรษที่ 19 หาไม่ได้ นั่นคือข้อมูลภาษีเงินได้ของรัฐบาลกลางอเมริกา (ซึ่งยอมไม่ปรากฏจนกระทั่งปี 1913 เพราะก่อนหน้านั้นยังไม่มีการเก็บภาษีเงินได้) และข้อมูลการประเมินรายได้ประชาชาติของประเทศสหรัฐอเมริกาที่คุษเนตส์จัดทำเอง โดยเขาเก็บรวบรวมอยู่หลายปีก่อนหน้านั้น นับเป็นครั้งแรกที่มีคนพยายามวัดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระดับที่ใหญ่โตถึงเพียงนี้¹¹

เราจำเป็นต้องตระหนักด้วยว่า หากปราศจากชุดข้อมูลเสริมที่ขาดไม่ได้ทั้งสองชุดนี้แล้ว ก็เป็นไปได้เลยที่จะวัดความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ หรือประเมินวิวัฒนาการของมันตามกาลเวลา แน่ละ ในอังกฤษและฝรั่งเศสนั้นมีความพยายามที่จะประเมินรายได้ประชาชาติกันมาแล้วตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 17 และต้นศตวรรษที่ 18 ตลอดจนน่าจะมี ความพยายามทำนองเดียวกันนี้อีกหลายครั้งในช่วงศตวรรษที่ 19 แต่นั่นก็เป็นเพียงการประเมินแบบแยกส่วน จนกระทั่งศตวรรษที่ 20 ระหว่างช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 นั่นเอง จึงมีชุดข้อมูลชุดแรกๆ ของรายได้ประชาชาติรายปี ซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยนักเศรษฐศาสตร์ เช่น คุษเนตส์ และจอห์น ดับบลิว. เคนดริก (John W. Kendrick) ในอเมริกา อาร์เธอร์ โบว์ลีย์ (Arthur Bowley) และโคลิน คลาร์ก (Colin Clark) ในสหราชอาณาจักร และแอล ดูเก เดอ แบรจนวิลล์ (L. Dugé de Bernonville) ในฝรั่งเศส ข้อมูลประเภทนี้ช่วยให้เราสามารถประเมินรายได้โดยรวมของประเทศ นอกจากนั้น ในการประเมินหาว่าผู้มีรายได้สูงมีรายได้ เป็นสัดส่วนเท่าไรในรายได้ประชาชาติโดยรวมนั้น เรายังจำเป็นต้องมีข้อมูลการแจ้งรายได้ ด้วย ข้อมูลดังกล่าวมีขึ้นก็เมื่อประเทศต่างๆ ได้นำระบบการเก็บภาษีอัตราก้าวหน้ามาใช้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 (ปี 1913 ในอเมริกา ปี 1914 ในฝรั่งเศส ปี 1909 ในสหราชอาณาจักร ปี 1922 ในอินเดีย ปี 1932 ในอาร์เจนตินา)¹²

เรื่องสำคัญอีกเรื่องที่เราควรตระหนักคือ แม้ในสมัยที่ยังไม่มีภาษีเงินได้ ก็ยังคงมีข้อมูลสถิติต่างๆ ว่าด้วยสิ่งที่ผู้คนในยุคสมัยนั้นใช้เป็นฐานภาษี (เช่น ภาษีที่เก็บจากจำนวนหน้าตาและประตู ที่จัดเก็บโดยส่วนจังหวัดในฝรั่งเศสเมื่อศตวรรษที่ 19 ซึ่งน่าสนใจไม่น้อย) ทว่าข้อมูลเหล่านี้ไม่ได้บอกอะไรเราเกี่ยวกับรายได้เลย ยิ่งกว่านั้น ก่อนที่จะมีกฎหมาย

บังคับให้ต้องเปิดเผยรายได้ต่อเจ้าหน้าที่สรรพากร ผู้คนก็มักจะไม่ว่าตัวเองมีรายได้เท่าไร เรื่องเหล่านี้เป็นจริงเช่นกันในกรณีของภาษีนิติบุคคล (corporate tax) และภาษีความมั่งคั่ง (wealth tax) การเก็บภาษีไม่เพียงเป็นข้อเรียกร้องให้ประชาชนอุทิศรายได้บางส่วน เพื่อนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายสาธารณะและจัดตั้งโครงการสำหรับส่วนรวม รวมทั้งเพื่อกระจายภาระด้านภาษีให้ยุติธรรมที่สุดเท่าที่จะทำได้เท่านั้น หากแต่ยังเป็นประโยชน์ในการจำแนกกลุ่ม ตลอดจนส่งเสริมความรู้และความโปร่งใสในเชิงประชาธิปไตยอีกด้วย

ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่คุชเน็ตส์รวบรวมนั้นก็ช่วยให้เขาสามารถคำนวณได้ว่า กลุ่มผู้มีรายได้แต่ละกลุ่มในสิบกลุ่ม (decile หมายถึงการแบ่งลำดับชั้นรายได้ออกเป็นสิบกลุ่ม จากกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุดไปหากลุ่มที่มีรายได้มากที่สุด เช่น ถ้าพูดว่า กลุ่ม 10% ด้านบน ก็หมายถึง กลุ่มคน 10% ของประชากรที่มีรายได้มากที่สุด ถ้าบอกว่ากลุ่ม 10% ถัดลงมา ก็คือคนอีก 10% ถัดไปที่มีรายได้ต่ำกว่ากลุ่ม 10% ด้านบน แต่ยังมีรายได้มากกว่าอีก 80% ที่เหลือ ฯลฯ) และกลุ่มที่มีรายได้สูงสุด 1% (upper centile หมายถึงคนที่มีรายได้สูงสุด 1% จากประชากรทั้งหมด) ของสหรัฐอเมริกาในมีสัดส่วนรายได้เป็นเท่าไรบ้างในรายได้ประชาชาติ และสัดส่วนนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้างตามกาลเวลา สิ่งที่เขาพบคือ เขาสังเกตเห็นการลดลงอย่างมีนัยสำคัญของความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในอเมริกา ระหว่างช่วงปี 1913-1948 หรือที่เจาะจงยิ่งขึ้นคือในช่วงต้นๆ ของทศวรรษดังกล่าว กลุ่ม 10% ด้านบนของการกระจายรายได้ (หรือก็คือกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด 10% แรกของอเมริกา) มีรายได้รวมคิดเป็น 45-50% ของรายได้ประชาชาติประจำปี ครั้นถึงช่วงปลายทศวรรษ 1940 สัดส่วนรายได้ของกลุ่มดังกล่าวได้ลดลงเหลือเพียงประมาณ 30-35% ของรายได้ประชาชาติประจำปี การลดลงถึงเกือบ 10% นั้นนับว่ามากโข เช่นถ้าเปรียบเทียบกันแล้ว 10% ดังกล่าวก็จะเท่ากับครึ่งหนึ่งของรายได้โดยรวมของกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุด 50% ของอเมริกาทีเดียว¹³ การลดลงนั้นชัดเจนและปราศจากข้อโต้แย้ง นี่คือนักวิชาการที่นับว่าสำคัญยิ่ง และมีผลกระทบมหาศาลต่อการถกเถียงทางเศรษฐศาสตร์ในยุคหลังสงครามทั้งในรั้วมหาวิทยาลัยและในองค์กรนานาชาติ

มาลธัส ริคาร์โด มาร์กซ์ และอีกหลายคนได้กล่าวถึงเรื่องความเหลื่อมล้ำกันมาหลายสิบปีแล้ว โดยไม่มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลหรือระเบียบวิธีใดๆ ที่จะนำมาใช้เปรียบเทียบยุคหนึ่งกับอีกยุคหนึ่ง หรือเพื่ออ้างอิงยามต้องตัดสินใจเลือกกระหว่างสมมุติฐานต่างๆ ที่ขัดแย้งกัน ทว่าในตอนนี้นับเป็นครั้งแรกที่เรามีข้อมูลอันชัดเจนพร้อมใช้ แม้จะไม่สมบูรณ์

ทว่ามันก็มีประโยชน์ไม่น้อย ยิ่งกว่านั้น ผลงานที่รวบรวมมาได้ก็มีหลักฐานอ้างอิงเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างดี กล่าวคือ หนังสือเล่มหนาของคุชเน็ตส์ที่พิมพ์ในปี 1953 นั้นมีการให้แหล่งข้อมูลและระเบียบวิธีที่เขาใช้ไว้อย่างละเอียดลออมาก ดังนั้นทุกการคำนวณจึงสามารถทำซ้ำได้อีก นอกจากนี้ คุชเน็ตส์ยังถือได้ว่าเป็นผู้ประกาศข่าวดี นั่นคือความเหลื่อมล้ำกำลังลดลง

เส้นโค้งของคุชเน็ตส์ : ข่าวดีท่ามกลางสงครามเย็น

ที่จริง คุชเน็ตส์เองก็รู้ดีว่าการหดตัวของกลุ่มผู้มีรายได้สูงในอเมริการะหว่างปี 1913-1948 นั้นเป็นเรื่องบังเอิญเสียมาก ส่วนสำคัญที่ทำให้มันเกิดขึ้นก็คือแรงสะท้อนต่างๆ ซึ่งมีต้นเหตุมาจากช่วงเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่* และสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมีส่วนน้อยเต็มทีที่เป็นผลจากกระบวนการตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ ในผลงานปี 1953 ของเขานั้น คุชเน็ตส์ได้วิเคราะห์ชุดข้อมูลของตนอย่างละเอียด พร้อมกับเตือนผู้อ่านไม่ให้ด่วนสรุปว่าผลที่เห็นนี้จะเป็นผลที่เกิดได้อย่างสากลทั่วไป กระนั้น เมื่อถึงเดือนธันวาคมปี 1954 ในการประชุมที่ดีทรอยด์ของสมาคมเศรษฐศาสตร์อเมริกา ซึ่งมีคุชเน็ตส์เป็นประธาน เขากลับกล่าวปาฐกถานำเสนอการตีความข้อมูลดังกล่าวให้เป็นเชิงบวกยิ่งกว่าที่เคยเสนอไว้ในปี 1953 และแล้ว ปาฐกถาครั้งนี้ซึ่งได้ตีพิมพ์เป็นบทความในปี 1955 ภายใต้ชื่อ “การเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ (Economic Growth and Income Inequality)” นี้เอง ก็กลายเป็นที่มาของ “ทฤษฎีเส้นโค้งคุชเน็ตส์ (Kuznets curve)”

ตามทฤษฎีดังกล่าว เราสามารถคาดหมายได้ว่าความเหลื่อมล้ำในที่ได้ก็ตามล้นจะดำเนินไปในลักษณะเส้นโค้งรูประฆังคว่ำ อีกนัยหนึ่งคือ เมื่อแรกมันจะเพิ่มขึ้นก่อน จากนั้นจึงค่อยลดลงเมื่อผ่านช่วงต่างๆ ของการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจ คุชเน็ตส์เชื่อว่าระยะแรกที่มีความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งตรงกับช่วงต้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรมนั้น (สำหรับสหรัฐอเมริกา หมายรวมกว้างๆ ถึงช่วงศตวรรษที่ 19) จะต้องตามมาด้วยระยะต่อมาที่ความเหลื่อมล้ำลดลงอย่างชัดเจน (ซึ่งในอเมริกาน่าจะเริ่มต้นในครึ่งแรกของศตวรรษที่ 20)

---

* *Great Depression* ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนักและยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์โลก อุตสาหกรรมตะวันตก [1929-1939] - ผู้แปล

บทความของคูซเน็ตส์เมื่อปี 1955 (ฉบับที่มาจากปาฐกถา) นั้นจุดประกายให้ผู้คนอย่างยิ่ง โดยหลังจากเดือนผู้อ่านถึงเหตุผลต่างๆ ที่พวกเขาควรระมัดระวังเรื่องการตีความข้อมูลให้มาก รวมทั้งเน้นความสำคัญอันชัดเจนของปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นตัวสร้างแรงสะท้อนจนความเหลื่อมล้ำลดลงในอเมริกาสมัยนั้น คูซเน็ตส์ก็เสริมขึ้นมาอย่างแทบจะไร้เดียงสาว่า (การที่ความเหลื่อมล้ำลดลงนี้) นอกจากเกิดขึ้นเพราะการแทรกแซงเชิงนโยบายหรือแรงสะท้อนจากปัจจัยภายนอกแล้ว ตัวตรรกะภายในของการพัฒนาทางเศรษฐกิจเองก็อาจให้ผลแบบเดียวกันได้ แนวคิดของเขาคือ เหตุที่ความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นในระยะแรกของการปฏิวัติอุตสาหกรรมนั้น เป็นเพราะมีคนเพียงส่วนน้อยที่มีความพร้อมพอจะได้รับประโยชน์จากความมั่งคั่งใหม่ที่มาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้นในเวลาต่อมา หรือในระยะถัดมาของการพัฒนา ความเหลื่อมล้ำก็จะลดลงโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้เพราะมีประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ที่เริ่มพร้อมขึ้นมาเช่นกัน) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในผลของการเติบโตทางเศรษฐกิจ¹⁴

“ระยะถัดมา” ของการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น น่าจะเริ่มในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 หรือต้นศตวรรษที่ 20 ในประเทศอุตสาหกรรม ด้วยเหตุนี้ การลดลงของความเหลื่อมล้ำที่สังเกตพบในอเมริการะหว่างปี 1913-1948 จึงน่าจะเป็นภาพสะท้อนหนึ่งของปรากฏการณ์เดียวกันในระดับสากล ซึ่งถ้าว่ากันตามทฤษฎี ก็น่าจะเกิดขึ้นเหมือนๆ กันโดยอัตโนมัติในทุกๆ ที่ รวมทั้งในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งตอนนั้นยังติดหล่มความยากจนแห่งยุคหลังอาณานิคมและแล้ว ข้อมูลที่คูซเน็ตส์เสนอในหนังสือเล่มหนาที่พิมพ์เมื่อปี 1953 ของเขาก็กลายเป็นอาวุธทางการเมืองที่ทรงพลังขึ้นมาทันที¹⁵ ตัวคูซเน็ตส์เองนั้น เขาตระหนักดีว่าตนเองตั้งทฤษฎีขึ้นบนการคาดการณ์ที่ไม่สมบูรณ์¹⁶ แต่ถึงกระนั้น เขาก็รู้เช่นกันว่าตนย่อมสามารถสร้างอิทธิพลได้อย่างมหาศาล ถ้าหากนำเสนอทฤษฎีที่มองโลกในแง่ดีนี้ออกไปในฐานะ “ปาฐกถาของประธาน” ต่อหน้าเหล่าสมาชิกสมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งอเมริกา อันเป็นสมาคมหลักของวิชาชีพนักเศรษฐศาสตร์ในประเทศ และเป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีแนวโน้มจะเชื่อถือตลอดจนเผยแพร่ข่าวดีที่ผู้นำผู้ทรงเกียรติของตนนำมาให้ และดังนั้นเอง “เส้นโค้งคูซเน็ตส์” จึงได้ถือกำเนิดขึ้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนจะเข้าใจว่ามีอะไรเป็นเดิมพันอยู่บ้าง คูซเน็ตส์จึงระมัดระวังที่จะย่ำเตือนผู้ฟังด้วยว่า ที่เขาทำนายเป็นเชิงบวกเช่นนี้มีเจตนาารมณ์เพียงเพื่อจะรักษาประเทศด้อยพัฒนาไว้ “ภายในวงโคจรของโลกเสรี”¹⁷ ดังนั้นโดยส่วนใหญ่แล้ว ทฤษฎีเส้นโค้งคูซเน็ตส์ก็คือผลผลิตของสงครามเย็นนั่นเอง

เพื่อหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิด ผมขออนุญาตบอกว่างานของคุณีตส์ในการจัดทำและรวบรวมชุดข้อมูลบัญชีประชาชาติชุดแรกของอเมริกา ตลอดจนทำชุดตัวชี้วัดชุดแรกสำหรับวัดความเหลื่อมล้ำตามลำดับเวลาในประวัติศาสตร์นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดทีเดียว และเมื่อได้อ่านหนังสือของเขาก็จะเห็นชัดมาก (เมื่อเปรียบเทียบกับบทความจากปาฐกถาของเขา) ว่าเขาให้ค่ากับการทำงานตามหลักการที่เป็นวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง นอกจากนี้ประเทศพัฒนาแล้วทั้งหมดก็มีอัตราการเติบโตสูงในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จริงๆ ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญมาก เช่นเดียวกับข้อเท็จจริงที่ยิ่งสำคัญกว่าคือ ทุกกลุ่มสังคมล้วนได้รับส่วนแบ่งจากผลของการเติบโตนั้น ด้วยเหตุเหล่านี้ ย่อมน่าจะเข้าใจได้ว่าทำไม Trente Glorieuses หรือสามสิบปีที่โรจน์รุ่งจึงได้บ่มเพาะความคิดแบบมองโลกในแง่ดีขึ้นมาในระดับหนึ่ง และทำไมคำทำนายเชิงหายนชะของศตวรรษที่ 19 ว่าด้วยการกระจายความมั่งคั่งจึงได้สูญเสียความนิยมไปบางส่วน

อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่แล้ว ทฤษฎีเส้นโค้งแสนวิเศษของคุณีตส์ก็ถูกสร้างขึ้นด้วยเหตุผลที่ผิดๆ และพื้นฐานที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ของมันก็เปราะบางเต็มที การที่जूความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในประเทศร่ำรวยก็ลดลงระหว่างปี 1914-1945 นั้น เป็นผลจากสงครามต่างๆ ในโลกมากกว่าอื่นใด ตลอดจนเกิดขึ้นเพราะสงครามสร้างแรงสะท้อนต่อเศรษฐกิจและการเมืองอย่างหนัก (ซึ่งส่งผลมากเป็นพิเศษกับผู้ที่มีสินทรัพย์มาก) อนึ่ง การลดลงนั้นแทบไม่เกี่ยวข้องกับใดๆ เลยกับกระบวนการที่เป็นไปโดยสงบอย่างการเปลี่ยนแปลงสถานภาพไปมาระหว่างกลุ่มสังคม ตามที่คุณีตส์ได้บรรยายไว้

นำปัญหาเรื่องการกระจายกลับมาเป็นหัวใจของการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์

ปัญหานี้มีความสำคัญมาก และไม่ได้สำคัญแต่เฉพาะในแง่ประวัติศาสตร์ด้วย ตั้งแต่ยุคทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในประเทศร่ำรวย โดยเฉพาะอเมริกา ที่ซึ่งสภาพการกระจุกตัวของรายได้ในปี 2000-2009 ได้ย้อนกลับมาอยู่ระดับเดียวกับที่มันเคยเป็นในช่วงปี 1910-1919 และที่จริงยิ่งมากกว่าเล็กน้อยเสียอีก ดังนั้นจึงสำคัญมากที่ต้องเข้าใจอย่างชัดเจนว่า ทำไมความเหลื่อมล้ำจึงลดลงในช่วงระหว่างกลางนั้น และมันเกิดขึ้นได้อย่างไร จริงอยู่ การเติบโตอย่างพุ่งพรวดของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ที่ยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีน อาจพอเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าการ

เติบโตเป็นพลังที่สามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำในระดับโลก เช่นเดียวกับที่การเติบโตของ
ประเทศร่ำรวยในช่วงปี 1945-1975 เคยทำได้มาก่อน ทว่ากระบวนการเติบโตนี้กลับก่อให้เกิด
เกิดความกังวลอย่างยิ่งในประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่เอง และยิ่งประเทศมั่งคั่งแล้วยิ่งพากัน
กังวลเข้าไปใหญ่ เพราะการเสียมรดกอย่างรุนแรงซึ่งพบเห็นได้ในช่วงไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา
ทั้งในตลาดการเงิน น้ำมัน และอสังหาริมทรัพย์ ย่อมกระตุ้นให้เกิดข้อกังขาว่า “เส้นทางการ
เติบโตที่สมดุล” (ซึ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจทุกอย่างจะพัฒนาไปพร้อมๆ กัน) ตามที่โซโลว์และ
คุชเน็ตส์ว่าไว้นั้นจะเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นแน่ๆ จริงๆ นะหรือ โลกในปี 2050 หรือ 2100 จะ
ตกเป็นของพ่อค้า ผู้บริหารระดับสูง และพวกอภิมาหาเศรษฐกิจ หรือจะเป็นของบรรดาประเทศ
ผู้ผลิตน้ำมัน หรือธนาคารจีน หรือบางทีโลกอาจจะกลายเป็นสมบัติของแหล่งหนีภาษีที่กลุ่ม
ดังกล่าวมาข้างต้นไปใช้บริการ* คงจะเป็นเรื่องเขลาหากเราไม่ตั้งคำถามว่าใครควรเป็นเจ้าของ
อะไร แล้วที่กักตุนเอาเฉยๆ แต่แรกว่าสุดท้ายการเติบโตก็จะ “สมดุล” ไปเองในระยะยาว

ในแง่หนึ่ง พวกเราผู้อยู่ในยุคเริ่มต้นของศตวรรษที่ 21 นี้ ก็มีสภาพเดียวกับที่
บรรพบุรุษของเราเคยเป็นเมื่อช่วงต้นของศตวรรษที่ 19 นั่นเอง กล่าวคือ เรากำลังพบเห็น
การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในด้านเศรษฐกิจทั่วโลก และเป็นเรื่องยากมากที่เราจะรู้ได้ว่า
นับจากนี้อีกหลายศตวรรษ มันจะขยายขอบเขตออกไปมากแค่ไหน หรือการกระจายความ
มั่งคั่งของโลกจะเป็นอย่างไรทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ดังนั้นนักเศรษฐศาสตร์
ยุคศตวรรษที่ 19 จึงสมควรจะได้รับความดีความชอบอย่างมากสำหรับการนำปัญหาเรื่อง
การกระจายมาเป็นหัวใจสำคัญในการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ และสำหรับการพยายาม
หาวิธีการศึกษาแนวโน้มระยะยาว คำตอบของพวกเขาไม่ได้น่าพอใจเสมอไป แต่อย่างน้อย
พวกเขาก็ตั้งคำถามที่ถูกต้อง ไม่มีเหตุผลพื้นฐานข้อใดๆ ที่ทำให้เราเชื่อได้ว่าการเติบโตจะ
สมดุลได้เองโดยอัตโนมัติ เราน่าจะนำปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำนี้กลับมาเป็นหัวใจของ
การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ และควรที่จะเริ่มถามคำถามจากยุคศตวรรษที่ 19 เหล่านี้
กันใหม่เสียตั้งนานแล้ว นักเศรษฐศาสตร์ได้ละเลยเรื่องการกระจายความมั่งคั่งกันมานาน
เกินไป บางส่วนนั้นเป็นเพราะข้อสรุปแบบมองโลกในแง่ดีของคุชเน็ตส์ และบางส่วนก็เป็น

---

* คนร่ำรวยจะเอาเงินไปซุกในแหล่งหนีภาษี เช่น ในธนาคารของประเทศที่มีอัตราภาษีต่ำ จากนั้น
ธนาคารจะนำไปลงทุน เช่น ซื้อพันธบัตรหรือหุ้น ซึ่งถือเป็นสินทรัพย์ ถ้าซื้อสินทรัพย์ไปมากๆ
ก็อาจจะพูดว่าเป็น “เจ้าของโลก” ได้ ผู้เขียนจึงเขียนไว้เช่นนี้ – บรรณาธิการ

เพราะบรรดานักเศรษฐศาสตร์ต่างกระตือรือร้นเกินพอดีที่จะใช้แต่โมเดลคณิตศาสตร์แบบที่ลดทอนอะไรๆ ลงไปมากเพื่อให้เข้าใจง่าย ๆ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่เรียกกันว่าตัวแทนค่า (representative agents)¹⁸ หากจะให้ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำกลับมาเป็นหัวใจสำคัญอีกครั้ง เราจะต้องเริ่มด้วยการรวบรวมชุดข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ให้กว้างขวางและครอบคลุมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้ใช้มันมาทำความเข้าใจแนวโน้มในอดีตและปัจจุบัน มีแต่การประมวลข้อเท็จจริงเพื่อค้นหาแบบแผนของมันออกมาอย่างอดทน และจากนั้นจึงนำผลที่ได้ของประเทศต่างๆ มาเปรียบเทียบกันเท่านั้น เราจึงพอจะคาดหวังได้ว่าคงสามารถระบุกลไกที่กำลังดำเนินอยู่ และสามารถเห็นได้ชัดเจนขึ้นว่าอนาคตน่าจะเป็นอย่างไร

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้

หนังสือเล่มนี้อิงแหล่งข้อมูลอยู่สองประเภทด้วยกัน ซึ่งเมื่อนำมาใช้ร่วมกันแล้วก็ทำให้เราสามารถศึกษาว่าการกระจายความมั่งคั่งนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้างในประวัติศาสตร์ โดยแหล่งแรกเป็นแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และการกระจายรายได้ ส่วนแหล่งที่สองเกี่ยวกับการกระจายความมั่งคั่ง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความมั่งคั่งกับรายได้

ขอเริ่มจากข้อมูลด้านรายได้ ส่วนใหญ่งานของผมเป็นเพียงการทำต่อจากที่คุชเน็ตส์เคยบุกเบิกสร้างสรรค์ไว้ คือประมวลวิวัฒนาการของความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในสหรัฐอเมริการะหว่างปี 1913-1948 โดยผมจะขยายสถานที่และช่วงเวลาออกไป ด้วยวิธีนี้ ทำให้ผมสามารถนำสิ่งที่คุชเน็ตส์ค้นพบ (ซึ่งค่อนข้างเที่ยงตรง) เข้าไปสู่มุมมองที่กว้างขึ้นได้ และดังนั้นจึงพลอยเป็นการท้าทายอย่างยิ่งต่อทัศนะแบบมองโลกในแง่ดีของเขาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับการกระจายความมั่งคั่ง ที่แปลกก็คือ ไม่เคยมีใครทำงานต่อจากคุชเน็ตส์อย่างเป็นระบบเลย ไม่ต้องสงสัยว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะการศึกษามันที่ทึบในเชิงประวัติศาสตร์และเชิงสถิติมันตกเข้าไปอยู่ในเขตการศึกษาที่ไร้สังกัดเนื่องจากเป็นเชิงประวัติศาสตร์มากเกินไปสำหรับนักเศรษฐศาสตร์ และเป็นเชิงเศรษฐศาสตร์มากเกินไปสำหรับนักประวัติศาสตร์ นับเป็นเรื่องน่าเสียดาย เพราะเราจะเข้าใจพลวัตของความไม่เหลื่อมล้ำด้านรายได้ได้ก็ด้วยการดูจากภาพรวมระยะยาวเท่านั้น ซึ่งจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อผู้ศึกษาใช้ประโยชน์จากบันทึกภาษี¹⁹

ผมเริ่มด้วยการนำระเบียบวิธีของคุณีตส์ไปขยายใช้ต่อกับข้อมูลของประเทศฝรั่งเศส และได้ตีพิมพ์ผลลัพธ์ของการศึกษานั้นในหนังสือที่ออกเมื่อปี 2001²⁰ จากนั้นผมได้ร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานหลายคนซึ่งมีบุคคลหลักได้แก่ แอนโทนี แอตคินสัน (Anthony Atkinson) และเอมมานูเอล ซาเอซ (Emmanuel Saez) และด้วยความช่วยเหลือของพวกเขา ทำให้ผมสามารถขยายการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมไปได้อีกหลายประเทศ แอนโทนี แอตคินสันศึกษาส่วนของสหราชอาณาจักรและประเทศอื่นๆ อีกหลายประเทศ ผมกับเขาได้ร่วมกันเรียบเรียงหนังสือสองเล่มที่ออกมาในปี 2007 และ 2010 ซึ่งเรารายงานผลลัพธ์ที่ได้จากประมาณ 20 ประเทศทั่วโลก²¹ ผมกับเอมมานูเอล ซาเอซยังได้ขยายชุดข้อมูลของประเทศอเมริกาที่คุณีตส์เคยทำได้ โดยเพิ่มข้อมูลเข้าไปอีกครั้งศตวรรษ²² ตัวซาเอซเองนั้นได้ศึกษาข้อมูลของประเทศสำคัญ เช่น แคนาดาและญี่ปุ่น นอกจากนี้ ยังมีผู้ตรวจสอบอีกหลายคนที่ได้เข้ามามีส่วนในผลงานร่วมชิ้นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฟาคันโด อัลวาเรโด (Facundo Alvarado) ศึกษาอาร์เจนตินา สเปน และโปรตุเกส ฟาเบียน เดล (Fabien Dell) เจาะเรื่องเยอรมนีและสวีตเซอร์แลนด์ อภิจิต เบนเนอร์จี (Abhijit Benerjee) กับผมดูกรณีของอินเดีย และด้วยความช่วยเหลือของแนนซี เฉียน (Nancy Qian) ทำให้ผมสามารถทำงานเกี่ยวกับประเทศจีนได้ นอกจากนี้ก็ยังมีคนอื่นๆ อีกด้วย²³

ในแต่ละกรณี เราพยายามใช้ข้อมูลแบบเดียวกัน ระเบียบวิธีแบบเดียวกัน และแนวคิดแบบเดียวกัน เราได้ระบุกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด 10% และ 1% ของประชากร ด้วยวิธีประเมินจากข้อมูลภาษี ซึ่งก็อ้างอิงตามรายได้ที่มีการแจ้งไว้อีกที (เราต้องปรับข้อมูลเหล่านี้ในหลายๆ ทางเพื่อให้แน่ใจว่า จะได้ข้อมูลและแนวคิดที่สอดคล้องกันทั้งในแง่เวลาและภูมิศาสตร์) รายได้ประชากรและรายได้เฉลี่ยนั้นได้มาจากบัญชีประชากร ซึ่งในบางกรณีจำเป็นต้องมีการขยายหรือเพิ่มเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์ขึ้น พุดกว้างๆ แล้ว ชุดข้อมูลแต่ละประเทศของเราจะเริ่ม ณ จุดที่ประเทศนั้นๆ มีการจัดเก็บภาษีเงินได้ (โดยทั่วไปตกราวปี 1910-1920 แต่ในบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่นและเยอรมนี ก็ย้อนไปได้ถึงช่วงต้นทศวรรษ 1880 และในบางประเทศก็หลังจากนั้นเล็กน้อย) ชุดข้อมูลเหล่านี้ได้รับการอัปเดตเป็นประจำ และขณะนี้เขียนนี้ได้ขยายไปจนถึงต้นทศวรรษ 2010 แล้ว

แหล่งข้อมูลอันดับสุดท้ายในหมวดนี้ คือฐานข้อมูลผู้มีรายได้สูงของโลก หรือ World Top Incomes Database (WTID) ซึ่งเป็นผลงานร่วมของนักวิจัยราวสามสิบคนจากทั่วโลก โดยเป็นฐานข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่ปรากฏ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิวัฒนาการ

ของความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ฐานข้อมูลนี้เองคือแหล่งข้อมูลหลักของหนังสือเล่มนี้²⁴

แหล่งข้อมูลที่สำคัญรองลงมาของหนังสือ ซึ่งที่จริงแล้วผมจะนำมาใช้ก่อนนั้น คือ ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่งคั่ง อันได้แก่การกระจายความมั่งคั่ง และความสัมพันธ์ของมันกับ รายได้ อนึ่ง ความมั่งคั่งยังเป็นตัวก่อให้เกิดรายได้ ดังนั้นมันจึงสำคัญต่อการศึกษารายได้ด้วย ที่จริงแล้ว รายได้นั้นประกอบด้วยองค์ประกอบสองประการ กล่าวคือ รายได้จากแรงงาน (ค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส รายได้จากแรงงานที่ไม่ได้อยู่ในรูปค่าจ้าง และรายได้อื่นๆ ที่จัดว่า เกี่ยวข้องกับแรงงาน) และรายได้จากทุน (ค่าเช่า เงินปันผล ดอกเบี้ย ผลกำไร กำไรจากหุ้น ค่าภาคหลวงหรือค่าลิขสิทธิ์ และรายได้จากการเป็นเจ้าของทุนในรูปที่ดิน อสังหาริมทรัพย์ เครื่องมือทางการเงิน อุปกรณ์เชิงอุตสาหกรรม ฯลฯ ไม่ว่าจะถูกจัดอยู่ในหมวดหมู่ใดทาง กฎหมาย) ฐานข้อมูล WTID ประกอบด้วยข้อมูลจำนวนมากเกี่ยวกับวิวัฒนาการของรายได้ ที่มาจากทุนตลอดช่วงศตวรรษที่ 20 อย่างไรก็ดี เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำให้ข้อมูลนี้ สมบูรณ์ขึ้น โดยศึกษาแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่งคั่งโดยตรงด้วยเช่นกัน ผมทำเช่นนั้น โดยพึ่งพาข้อมูลและระเบียบวิธีเชิงประวัติศาสตร์สามประเภทที่แตกต่างกัน โดยแต่ละ ประเภทจะเสริมซึ่งกันและกัน²⁵

ข้อมูลและระเบียบวิธีประเภทแรก มาจากแนวคิดที่ว่า หากภาษีเงินได้ช่วยให้เราสามารถศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความเหลื่อมล้ำด้านรายได้แล้ว ภาษีมรดก (estate tax) ย่อมช่วยให้เราสามารถศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งด้วย²⁶ ผู้ริเริ่มใช้วิธีการนี้คือ โรเบิร์ต แลมพ์แมน (Robert Lampman) เขาใช้มันในปี 1962 เพื่อ ศึกษาว่าความเหลื่อมล้ำในด้านความมั่งคั่งนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้างในสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี 1922-1956 ต่อมาในปี 1978 แอนโทนี แอตคินสัน และอลัน แฮร์ริสัน (Alan Harrison) ได้ใช้วิธีนี้มาศึกษากรณีของสหราชอาณาจักรระหว่างปี 1923-1972²⁷ เราเพิ่ง อัพเดทผลของการวิจัยดังกล่าวเมื่อเร็วๆ นี้ และยังสามารถขยายไปยังประเทศอื่นๆ เช่น ฝรั่งเศส และสวีเดน น่าเสียดายที่เรามีข้อมูลจากน้อยประเทศกว่าตอนศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำ ด้านรายได้ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี ข้อมูลภาษีมรดกก็ย้อนกลับไปไกลกว่าข้อมูลรายได้ โดยมักจะย้อนไปได้ถึงช่วงต้นศตวรรษที่ 19 ทั้งนี้เพราะมีการเก็บภาษีมรดกมาก่อนภาษี เงินได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผมได้รวบรวมข้อมูลที่รัฐบาลฝรั่งเศสในยุคต่างๆ จัดเก็บไว้ และ ทำงานร่วมกับฌิลล ปอสเทล-วินีย์ (Gilles Postel-Vinay) และฌอง-โรซองต์ โรซองตาล (Jean-Laurent Rosenthal) ในการรวบรวมข้อมูลการยื่นขอคืนภาษีมรดกรายบุคคล

จำนวนมหาศาล ซึ่งเมื่อมีข้อมูลชุดนี้แล้ว เราก็สามารถสร้างชุดข้อมูลที่มีเอกภาพเกี่ยวกับการกระจุกตัวของความมั่งคั่งในฝรั่งเศสนับตั้งแต่ยุคปฏิวัติ²⁸ ข้อมูลดังกล่าวช่วยให้เรามองเห็นผลจากแรงสะท้อนของสงครามโลกครั้งที่ 1 ในบริบทที่กว้างขึ้นกว่าชุดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ (ซึ่งน่าจะเสียดายว่าย้อนกลับไปได้เพียงราวปี 1910 เท่านั้น) งานของแจสเปอร์ รอยน์ (Jesper Roine) และแดเนียล วัลเดนสตรอม (Daniel Waldenström) เรื่องแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของสวีเดนก็เป็นประโยชน์ด้วยเช่นกัน²⁹

ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่งคั่งและมรดกยังช่วยให้เราสามารถศึกษาได้ว่า เงินออม (savings) กับความมั่งคั่งที่ได้รับสืบทอดมา (inherited wealth) นั้น เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วมีความสำคัญต่อการสร้างความมั่งคั่งอย่างไรบ้าง และความสำคัญดังกล่าววิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร รวมทั้งช่วยให้สามารถศึกษาพลวัตของความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งอีกด้วย งานนี้ค่อนข้างสมบูรณ์แล้วในกรณีของฝรั่งเศส ซึ่งมีข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ อนึ่ง การมีข้อมูลมากมายเช่นนี้ยังช่วยให้เราเกิดมุมมองที่มีเอกลักษณ์แบบใหม่ ซึ่งสามารถใช้ศึกษาว่าในระยะยาวแล้ว รูปแบบการสืบทอดมรดกเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้างได้ด้วย³⁰ นอกจากนี้ เพื่อนร่วมงานกับผมก็ได้ขยายไปทำงานแบบเดียวกันนี้กับข้อมูลของประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะสหราชอาณาจักร เยอรมนี สวีเดน และสหรัฐอเมริกา ซึ่งก็แต่ละประเทศก็ทำไปมากน้อยไม่เท่ากัน เนื้อหาเหล่านี้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการศึกษานี้ เพราะความสำคัญของความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งนั้นจะเปลี่ยนไปได้ทันที โดยขึ้นกับว่าความมั่งคั่งดังกล่าวได้รับสืบทอดมา หรือมาจากการออมเงินเอง ในหนังสือเล่มนี้ นอกจากตัวความเหลื่อมล้ำแล้ว สิ่งที่ผมจะยิ่งเน้นมากกว่าก็คือโครงสร้างของความเหลื่อมล้ำ กล่าวคือ ผมจะมุ่งไปยังต้นตอที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทั้งด้านรายได้และความมั่งคั่งระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม รวมถึงไปยังระบบการใช้เหตุผลแบบต่างๆ ไม่ว่าจะในแง่เศรษฐกิจ สังคม ศีลธรรม หรือการเมือง ที่เกิดขึ้นเพื่อปกป้องหรือประณามความชอบธรรมของความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ ความเหลื่อมล้ำโดยตัวมันเองไม่จำเป็นต้องเลวร้ายเสมอไป ปัญหาสำคัญอยู่ที่การตัดสินใจว่า มันชอบธรรมหรือไม่ และมีเหตุผลมารองรับหรือเปล่า

สุดท้ายแต่ไม่ท้ายสุด เรายังใช้ข้อมูลที่ช่วยให้เราสามารถวัดปริมาณความมั่งคั่งโดยรวมของประชาชาติได้ในระยะยาว (ได้แก่ ที่ดิน อสังหาริมทรัพย์อื่นๆ ตลอดจนเงินทุนอุตสาหกรรมและการเงิน [ที่ประชาชาตินั้นๆ มีสะสมอยู่]) เราวัดความมั่งคั่งดังกล่าวในแต่ละประเทศโดยใช้วิธีเปรียบเทียบกับรายได้ประชาชาติ กล่าวคือ เทียบว่าต้องใช้รายได้ประชาชาติ

ประมาณสักกี่ปีจึงจะเท่ากับความมั่งคั่งโดยรวมดังกล่าว* อย่างไรก็ตาม การศึกษาอัตราส่วน
ทุน/รายได้ (capital/income ratio หรือก็คือ อัตราส่วนความมั่งคั่ง [ทุน] ประชาชาติต่อ
รายได้ประชาชาติ) แบบนี้ก็มีข้อจำกัด ที่น่าจะดีกว่าคือการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำด้าน
ความมั่งคั่งในระดับบุคคลด้วย รวมทั้งประเมินว่าความมั่งคั่งจากมรดกและจากเงินออมมี
ความสำคัญต่อการสะสมทุนอย่างไร อย่างไรก็ตามแล้วแต่ การศึกษาที่ใช้อัตราส่วนทุน/รายได้นั้น
ก็สามารถให้ภาพรวมได้ด้วยว่า ทุนมีความสำคัญต่อสังคมโดยรวมอย่างไร และยิ่งกว่านั้น
ในบางกรณี (โดยเฉพาะสหราชอาณาจักรและฝรั่งเศส) เราก็คงจะรวบรวมและเปรียบเทียบ
ค่าประเมินระหว่างยุคต่างๆ ได้ ด้วยเหตุนี้จึงช่วยให้เราสืบย้อนข้อมูลวิจักษณ์ไปได้ถึงสมัย
ต้นศตวรรษที่ 18 ซึ่งทำให้เราสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิวัติอุตสาหกรรมกับ
ประวัติศาสตร์ของทุน สำหรับเรื่องนี้ ผมจะพึ่งพิงข้อมูลประวัติศาสตร์ที่ผมกับเกเบรียล
แซคแมน (Gabriel Zucman) ได้รวบรวมไว้เมื่อไม่นานมานี้³¹ กล่าวโดยกว้างๆ งานวิจัยนี้
เป็นเพียงการนำงานของเรย์มอนด์ โกลด์สมิธ (Raymond Goldsmith) เรื่องบุคคล
ประชาชาติที่ทำไว้เมื่อทศวรรษ 1970 มาขยายและตีความใหม่ให้เป็นสากลขึ้นนั่นเอง³²

เมื่อเปรียบเทียบกับงานก่อนๆ เหตุผลข้อหนึ่งที่ทำให้หนังสือเล่มนี้โดดเด่นขึ้นมาก็คือ
ผมได้ทุ่มเทเพื่อรวบรวมชุดข้อมูลประวัติศาสตร์อย่างครบถ้วนและต่อเนื่องที่สุดเท่าที่จะ
ทำได้ ทั้งนี้เพื่อจะศึกษาพลวัตของการกระจายรายได้และความมั่งคั่งในระยะยาว และเพื่อ
จุดหมายดังกล่าว ผมมีข้อได้เปรียบนักเศรษฐศาสตร์ในยุคก่อนๆ อยู่สองประการ ได้แก่
ประการแรก เป็นธรรมดาว่างานชิ้นนี้จะได้รับประโยชน์จากภาพรวมเชิงประวัติศาสตร์
มากกว่าที่นักเศรษฐศาสตร์ยุคก่อนๆ มี (ความเปลี่ยนแปลงที่มีผลระยะยาวบางประการนั้น
เราไม่อาจเห็นภาพชัดเจนได้เลยจนกระทั่งได้ข้อมูลของทศวรรษ 2000 มาดู ทั้งนี้สาเหตุ
ส่วนใหญ่มาจากข้อเท็จจริงที่ว่า แรงสะท้อนบางประการจากสงครามโลกก็มีผลต่อเนื่อง
ยาวนานยิ่ง) ประการที่สอง ความก้าวหน้าด้านคอมพิวเตอร์ทำให้การรวบรวมและจัดการ
กับข้อมูลประวัติศาสตร์ปริมาณมหาศาลเป็นไปได้โดยง่ายดายเป็นอันมาก

ถึงแม้ผมจะไม่อยากกล่าวเกินเลยเรื่องบทบาทของเทคโนโลยีในประวัติศาสตร์ด้าน
ความคิด แต่เฉพาะประเด็นเรื่องเทคนิคเพียงข้อเดียวนั้นก็ควรค่าแก่การใคร่ครวญแล้ว ตาม

---

* เช่น ถ้ามีความมั่งคั่งเท่ากับรายได้ประชาชาติรวมกัน 7 ปี ก็จะถูกว่า มีความมั่งคั่งเท่ากับ
7 ปีของรายได้ประชาชาติ - บรรณาธิการ

ความเป็นจริง การจัดการข้อมูลประวัติศาสตร์ปริมาณมหาศาลในยุคคหุเนตส์นั้นย่อมยากกว่าในทุกวันนี้มาก และเรื่องนี้ก็ยังคงเป็นจริงอยู่แม้กระทั่งในช่วงทศวรรษ 1980 ที่เพิ่งผ่านไปไม่นาน ในสมัยทศวรรษ 1970 เมื่อครั้งที่อลิซ แฮนสัน โจนส์ (Alice Hanson Jones) รวบรวมข้อมูลมรดกของอเมริกาตั้งแต่ยุคอาณานิคม และอเดลีน โดมาร์ (Adeline Daumard) ศึกษาเรื่องบันทึกรมรดกของฝรั่งเศสตั้งแต่ยุคศตวรรษที่ 19³³ โดยหลักๆ แล้ว พวกเขาทำงานด้วยมือเปล่าโดยใช้บัตรรายการ เมื่อเราอ่านงานอันน่าทึ่งของพวกเขาในทุกวันนี้หรือมองดูงานของฟรองซัว ซิมินา (François Siminad) เรื่องวิวัฒนาการของค่าแรงในศตวรรษที่ 19 หรืองานของเออร์เนสต์ ลาบุรูล (Ernest Labrousse) เรื่องประวัติศาสตร์ราคาและรายได้ในศตวรรษที่ 18 หรือของฌอง บูวีเยร์ (Jean Bouvier) และฟรองซัว ฟิวเรต์ (François Furet) เรื่องความผันผวนของผลกำไรในศตวรรษที่ 19 เราจะเห็นได้ชัดเจนว่าเหล่านักวิชาการต่างต้องเอาชนะอุปสรรคอันใหญ่หลวงในด้านเครื่องมือเพื่อจะรวบรวมและจัดการกับข้อมูลของพวกเขาให้จงได้³⁴ ในหลายกรณี ความยุ่งยากเชิงเทคนิคได้ดูดซับพลังงานของพวกเขาไปมากเสียยิ่งกว่าการวิเคราะห์และตีความ โดยเฉพาะเมื่อปัญหาด้านเทคนิคได้จำกัดความสามารถของพวกเขาลงอย่างยิ่งในการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาหรือระหว่างประเทศ การศึกษาประวัติศาสตร์การกระจายความมั่งคั่งในทุกวันนี้ง่ายดายกว่าอดีตมากมายนัก หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหน้อย่างใหญ่หลวงต่อความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการวิจัยซึ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้³⁵

ผลลัพธ์หลักของงานวิจัย

ข้อสรุปหลักๆ ข้อใดบ้างหรือที่ผมได้จากแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ใหม่ๆ เหล่านี้ประการแรกสุดคือ เราควรระมัดระวังแนวคิดที่ว่า ความเหลื่อมล้ำทั้งด้านรายได้และความมั่งคั่งนั้นเป็นผลของตัวกำหนดเชิงเศรษฐกิจใดๆ* ประวัติศาสตร์ของการกระจายความมั่งคั่งมักสัมพันธ์กับการเมืองอย่างลึกซึ้งอยู่เสมอ และไม่อาจตัดทอนให้เหลือเพียงกลไกเชิงเศรษฐศาสตร์ล้วนๆ ได้ พูดให้ชัดขึ้นก็คือ หลักๆ แล้วการที่ความเหลื่อมล้ำในประเทศพัฒนาแล้วลดลงในช่วง 1910-1950 นั้น เป็นเพราะสงคราม และเพราะนโยบายที่นำมาใช้เพื่อ

---

* *economic determinism* เช่นที่มาร์กซ์เชื่อว่าการผลิตเป็นตัวกำหนดปรากฏการณ์ทุกอย่างในสังคม - บรรณาธิการ

แก้ไขผลสะท้อนจากสงคราม ในทำนองเดียวกัน การที่ความเหลื่อมล้ำกลับพุ่งสูงขึ้นอีกครั้ง ภายหลังปี 1980 ก็มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงหลายสิบปี ก่อนหน้านั้น โดยเฉพาะด้านการเก็บภาษีและการเงิน ประวัติศาสตร์ของการกระจายความ มั่งคั่งนั้นก่อรูปขึ้นจากการที่ว่ามีอำนาจตัดสินใจในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองใน ยุคดังกล่าวมีเกณฑ์ด้านความยุติธรรมอย่างไร ตลอดจนเขาแต่ละคนมีพลังแค่ไหน และเมื่อ พลังของพวกเขามารวมกันแล้ว มันนำไปสู่ทางเลือกในรูปแบบใด ดังนั้นมันจึงเป็นผลผลิตร่วม จากแนวคิดของผู้ตัดสินใจคนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนั่นเอง

ข้อสรุปที่สอง ซึ่งเป็นหัวใจของหนังสือเล่มนี้ คือพลังของการกระจายความมั่งคั่งนั้น ได้เผยให้เห็นว่า มันมีกลไกอันทรงพลัง ซึ่งสามารถผลักดันให้ (ความเหลื่อมล้ำ) หดตัวลง หรือยิ่งถ่างกว้างขึ้นก็ได้ ยิ่งกว่านั้น มันยังเผยให้เห็นด้วยว่าไม่มีกระบวนการตามธรรมชาติ ใดๆ เลย ที่จะช่วยป้องกันอย่างถาวรไม่ให้ความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนความไร้เสถียรภาพ กลายเป็นฝ่ายมีชัย

เราจะพิจารณาโลกที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำหดตัวลงกันก่อน นั่นคือ กลไกที่ขับเคลื่อน ไปสู่การลดและหดตัวของความเหลื่อมล้ำ พลังหลักที่ทำให้เกิดการหดตัวลงคือการกระจาย ความรู้ ตลอดจนการลงทุนในการฝึกอบรมและทักษะ อนึ่ง กฎอุปสงค์และอุปทาน รวมทั้ง การเคลื่อนย้ายของทุนและแรงงานซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของกฎนี้ ก็อาจมีแนวโน้มนำไปสู่การ หดตัวลงได้เสมอเช่นกัน ทว่าอิทธิพลของกฎเศรษฐศาสตร์ข้อนี้ยังมีพลังน้อยกว่าการกระจาย ความรู้และทักษะ และมักจะคลุมเครือหรือขัดแย้งกันเองยามนำไปประยุกต์ใช้จริง การกระจาย ความรู้และทักษะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้เกิดการเติบโตของผลิตภาพโดยรวม ตลอดจน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ ปัจจุบัน เราเห็นข้อเท็จจริงนี้ได้จาก ความก้าวหน้าของประเทศที่เคยยากจนหลายประเทศ มีประเทศจีนเป็นอาทิ ขณะนี้เหล่า เศรษฐกิจเกิดใหม่ดังกล่าวกำลังอยู่ในกระบวนการไล่ตามให้ทันเหล่าเศรษฐกิจที่ก้าวหน้า กว่า ประเทศกำลังพัฒนาจะเพิ่มการผลิตและรายได้ประชาชาติของตนได้อย่างก้าวกระโดด ก็ด้วยการนำรูปแบบการผลิตของประเทศร่ำรวยมาใช้ และการแสวงหาตลอดจนครอบครอง ทักษะซึ่งมีระดับเท่าเทียมกับที่อื่นๆ กระบวนการที่แต่ละประเทศเริ่มมีเทคโนโลยีในระดับ ใกล้เคียงกันหมดนี้ อาจได้รับแรงหนุนจากการเปิดพรมแดนการค้าก็จริง แต่โดยพื้นฐานแล้ว มันก็คือกระบวนการกระจายและแบ่งปันความรู้ คือสิ่งที่ป็นสาธารณประโยชน์ เสียยิ่งกว่า จะเป็นกลไกการตลาด

หากมองในแง่ทฤษฎีเพียงอย่างเดียว ก็อาจจะมีพลังอื่นๆ ที่ช่วยให้เกิดความเท่าเทียม อยู่อีกเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น บางคนอาจสรุปว่าเมื่อเวลาผ่านไป เทคโนโลยีการผลิตก็มี แนวโน้มว่าต้องอาศัยคนงานผู้มีทักษะดีขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นสัดส่วนรายได้จากแรงงานย่อมจะ สูงขึ้น ขณะที่สัดส่วนจากทุนลดลง โดยเราอาจจะเรียกสภาพนี้ว่า “สมมติฐานว่าด้วยทุน มนุษย์ที่สูงขึ้น (rising human capital hypothesis ทุนมนุษย์คือคุณสมบัติที่มนุษย์แต่ละ คนมี เช่น แรงงาน ทักษะ สติปัญญา ฯลฯ)” อีกนัยหนึ่งคือ ความก้าวหน้าของความรู้เชิง เทคโนโลยีนั้นน่าจะนำไปสู่ชัยชนะโดยอัตโนมัติของทุนมนุษย์เหนือทุนการเงินและ อสังหาริมทรัพย์ ผู้บริหารที่เก่งกาจเหนือผู้ถือหุ้นอ้วนพี และทักษะเหนือการเล่นพรรคเล่นพวก ด้วยเหตุนี้ ความเหลื่อมล้ำจึงน่าจะเกิดจากความสามารถส่วนบุคคลมากขึ้น และมีความ คงที่น้อยลง (แม้อาจไม่จำเป็นต้องลดลง) ซึ่งหมายความว่า ในแง่หนึ่ง เหตุผลเชิงเศรษฐศาสตร์ ก็อาจช่วยทำให้เกิดเหตุผลเชิงประชาธิปไตยขึ้นโดยอัตโนมัติก็เป็นได้

ความเชื่อเชิงมองโลกในแง่ดีอีกแบบหนึ่งซึ่งกำลังมาแรงในขณะนี้ คือแนวคิดที่ว่า “สงครามชนชั้น” จะหลีกเลี่ยงให้กับ “สงครามระหว่างรุ่น” โดยอัตโนมัติ (ซึ่งมีผลชี้ขาดน้อยกว่า เพราะทุกคนย่อมเป็นหนุ่มมาก่อนจะแก่) ทั้งนี้เป็นเพราะอายุขัยของคนปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น พุดอีกอย่างก็คือ ข้อเท็จจริงเชิงชีววิทยาที่ไม่อาจเลี่ยงได้ข้อนี้ น่าจะสื่อสั้นๆ การสะสมและ การกระจายความมั่งคั่งนั้นจะไม่นำไปสู่การปะทะอันเสี่ยงไม่ได้ระหว่างชนชั้นผู้เลี้ยงชีพด้วย เงินที่ได้จากการลงทุนและทรัพย์สินที่มีอยู่ กับชนชั้นที่มีเพียงอำนาจแรงงานเป็นทรัพย์สินอีก ต่อไป เพราะคนเราน่าจะหันไปออมเงินตลอดชีวิตแทน โดยจะทำงานสะสมความมั่งคั่งเมื่อ ยังหนุ่มยังสาวเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามชรา ดังนั้นจึงยังเป็นที่ถกเถียงกันว่า ความก้าวหน้า ทางการแพทย์บวกรวมกับสภาพชีวิตที่ดีขึ้นจะเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสำคัญของทุนไปทั้งหมด หรือไม่

น่าเสียดาย ความเชื่อเชิงมองโลกในแง่ดีทั้งสองแบบนี้ (สมมติฐานทุนมนุษย์กับความ ขัดแย้งระหว่างรุ่นที่เข้าแทนสงครามชนชั้น) ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเพ้อฝัน แม้ว่าการเปลี่ยนแปลง ประเภทนี้จะเป็นไปได้ในเชิงตรรกะ และในบางระดับก็อาจเกิดขึ้นได้จริง ทว่าอิทธิพล ของมันนั้นอาจน้อยกว่าที่ใครๆ คาดคิด ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา มีหลักฐาน น้อยมากกว่ารายได้จากแรงงานจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในรายได้รวมของ ประชาชาติ ดูเหมือนว่าสุดท้ายแล้ว “ทุนที่ไม่ใช่มนุษย์” ก็เกือบจะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ใน ศตวรรษที่ 21 พอๆ กับที่เคยเป็นในศตวรรษที่ 18 หรือ 19 ทั้งยังไม่มีเหตุผลด้วยว่าทำไมมัน

จะไม่ยิ่งทวีความสำคัญขึ้นไปอีก ยิ่งกว่านั้น สภาพในปัจจุบันก็ยังคงเหมือนสภาพในอดีตนั่นเอง กล่าวคือ ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งนั้นปรากฏในหมู่คนรุ่นอายุเดียวกันเป็นหลัก และในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 มรดกที่ได้รับสืบทอดมาก็แทบจะเป็นตัวชี้ขาดว่าแต่ละคนจะมั่งคั่งแค่ไหน เหมือนที่เคยเป็นในยุคนิยายเรื่อง *พ่อกอริโยต์ (Père Goriot)* ของบัลซัค ดังนั้นในระยะยาว พลังหลักที่จะทำให้เกิดความเท่าเทียมมากขึ้นได้ ก็คือการกระจายความรู้ และทักษะนั่นเอง

พลังที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำหดตัวลง พลังที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำถ่างกว้างขึ้น

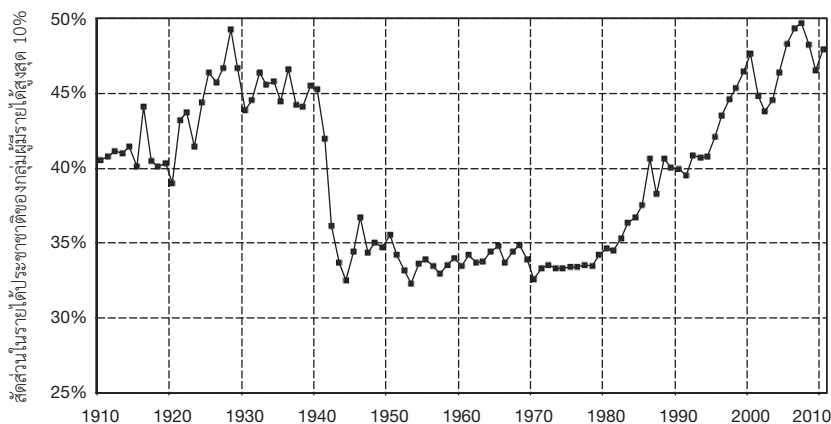
ข้อเท็จจริงที่สำคัญยิ่งคือ ไม่ว่าพลังของการกระจายความรู้และทักษะจะมีศักยภาพมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะในด้านการทำให้ความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศลดลง ทว่ามันก็ยังอาจถูกขัดขวางและทำลายโดยพลังชั่วตรงข้าม อันหมายถึงพลังที่ผลักดันให้ยิ่งเกิดความเหลื่อมล้ำ เห็นได้ชัดว่าหากไม่ได้ลงทุนฝึกอบรมผู้คนอย่างพอเพียง ก็อาจส่งผลให้คนทั้งกลุ่มสังคมนั้น หรือหลายกลุ่มสังคม ไม่ได้รับผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจเลย การเติบโตอาจทำร้ายคนบางกลุ่ม ขณะที่ให้ประโยชน์แก่บางกลุ่ม (เห็นได้จากการที่แรงงานเงินเข้าไปทดแทนแรงงานในประเทศเจริญกว่าเมื่อเร็วๆ นี้) กล่าวสั้นๆ ได้ว่า พลังหลักที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำหดตัวลง หรือก็คือการกระจายความรู้ นั้น เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติได้เพียงบางส่วน นอกจากนี้แล้ว ส่วนใหญ่มันย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายด้านการศึกษา ความสามารถของคนที่จะเข้าถึงการฝึกอบรมและทักษะที่เหมาะสม ตลอดจนสถาบันที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ในการศึกษานี้ ผมจะใส่ใจเป็นพิเศษกับพลังบางประการที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำยิ่งถ่างกว้างขึ้น ซึ่งเป็นพลังที่น่าเป็นห่วง และบางส่วนก็ยิ่งน่าเป็นห่วงหนักขึ้นไปอีกเพราะมันเกิดขึ้นได้แม้ในโลกที่มีการลงทุนด้านทักษะอย่างเพียงพอ ตลอดจนในที่ซึ่งดูเหมือนว่า “ประสิทธิภาพของตลาด (market efficiency)” (ตามความหมายของนักเศรษฐศาสตร์) จะอยู่ในสถานะอันน่าพอใจ พลังที่ทำให้ถ่างกว้างเหล่านี้คืออะไร พลังประการแรก ก็คือพลังที่เกิดขึ้นเมื่อผู้มีรายได้สูงอันดับต้นๆ มีสินทรัพย์/รายได้ต่างจากคนอื่น ๆ อย่างมากมหาศาล (ถึงแม้ในปัจจุบัน ปัญหานี้จะจำกัดอยู่เพียงในบางภูมิภาค) และพลังประการที่สองซึ่งยิ่งสำคัญกว่า ก็คือพลังที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสะสมและการกระจุกตัวของความมั่งคั่ง

ในยามที่มีการเติบโตต่ำและผลตอบแทนต่อทุนสูง กระบวนการที่สองนี้มีเค้าว่าจะสร้างแรงผลักดันมากกว่าประการแรก และไม่ต้องสงสัยเลยว่าในระยะยาว มันจะเป็นตัวคุกคามที่สำคัญต่อการกระจายความมั่งคั่งอย่างเป็นธรรม

เพื่อจะตัดลัดสู่หัวใจของเรื่อง ในแผนภาพที่ 1.1 และ 1.2 ผมแสดงรูปแบบพื้นฐานสองอย่างที่ผมจะพยายามอธิบายต่อไป แต่ละกราฟแสดงให้เห็นว่าหนึ่งในกระบวนการที่จะเพิ่มความเหลื่อมล้ำนั้นมีความสำคัญอย่างไร ทั้งสองกราฟเป็นภาพ “เส้นโค้งรูปตัวยู” ซึ่งมีความหมายว่า ช่วงที่ความเหลื่อมล้ำลดลง จะตามมาด้วยช่วงที่ความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น บางคนอาจสรุปว่ากราฟทั้งสองนี้แสดงความจริงอย่างเดียวกัน ซึ่งที่จริงไม่ใช่อย่างนั้นเลย ปรัชญาการณ์เบื้องหลังเส้นโค้งทั้งสองนี้ต่างกัน และมาจากกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์ สังคม ตลอดจนการเมืองที่ต่างกัน คือ เส้นโค้งในแผนภาพ 1.1 แสดงความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในสหรัฐอเมริกา ขณะที่เส้นโค้งในแผนภาพ 1.2 แสดงอัตราส่วนรายได้/ทุนในหลายประเทศในยุโรป (ส่วนข้อมูลของญี่ปุ่นซึ่งไม่ปรากฏในกราฟก็มีสภาพที่ไม่ต่างกัน) มีความเป็นไปได้ว่าในศตวรรษที่ 21 พลังทั้งสองซึ่งมีอำนาจทวีความเหลื่อมล้ำนี้จะมาผสมผสานรวมกัน ที่จริงสถานการณ์การผสมผสานรวมกันดังกล่าวก็เริ่มเกิดขึ้นบ้างแล้ว และที่สุดอาจกลายเป็นปรากฏการณ์ระดับโลก ซึ่งจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในระดับสูงมากอย่างไม่เคยมีมาก่อน ตลอดจนอาจนำไปสู่รูปแบบใหม่โดยสิ้นเชิงของความเหลื่อมล้ำไปเสียก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม จวบจนถึงปัจจุบัน รูปแบบอันน่าทึ่งทั้งสองนี้ก็ยังคงสะท้อนปรากฏการณ์สองอย่างที่แยกขาดจากกัน

เส้นโค้งอเมริกาในแผนภาพ 1.1 ซึ่งแสดงสัดส่วน (รายได้ของ) ผู้มีรายได้สูงสุด 10% ในรายได้ประชาชาติ ตั้งแต่ปี 1910-2010 นั้น ไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าส่วนต่อขยายจากชุดข้อมูลปี 1913-1948 ที่คุชเน็ตส์จัดทำไว้ โดยกราฟแสดงให้เห็นว่า ในช่วงทศวรรษ 1910-1920 กลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด 10% มีรายได้คิดเป็น 45-50% ของรายได้ประชาชาติ ก่อนที่จะลดลงมาเหลือ 30-35% ในช่วงปลายทศวรรษ 1940 จากนั้นความเหลื่อมล้ำก็คงที่อยู่ในระดับดังกล่าวระหว่างปี 1950-1970 แล้วกลับพุ่งพรวดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 จนเมื่อถึงปี 2000 เราก็กลับมาอยู่ที่ระดับ 45-50% อีกครั้ง ระดับความเปลี่ยนแปลงนั้นมากจนน่าทึ่งทีเดียว ซึ่งทำให้อดถามไม่ได้ว่าแนวโน้มนี้จะทอดยาวไปอีกนานสักเท่าไร

แผนภาพ 1.1 ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในสหรัฐอเมริกาช่วง 1910- 2010

สัดส่วนในรายได้ประชาชาติอเมริกาของกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด 10% ลดลงจาก 45-50% ในช่วงทศวรรษ 1910-1920 มาเหลือน้อยกว่า 35% ในช่วงทศวรรษ 1950 (นี่คือการลดลงที่คุชเน็ตส์เคยบันทึกไว้) จากนั้นก็เพิ่มขึ้นจากระดับต่ำกว่า 35% ในทศวรรษ 1970 ไปถึงระดับ 45-50% ในทศวรรษ 2000-2010

แหล่งที่มาและชุดข้อมูล : ดู piketty.pse.ens.fr/capital21c.

ผมจะแสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างน่าตื่นตานี้ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะรายได้จากแรงงานมีการเพิ่มขึ้นอย่างพุ่งพรวดชนิดไม่เคยมีมาก่อน ซึ่งนี่ก็คือความแตกต่างอย่างแท้จริงระหว่างผู้บริหารระดับสูงจากบริษัทยักษ์ใหญ่กับประชากรอื่นๆ ที่เหลือนั่นเอง คำอธิบายหนึ่งที่พอจะเป็นไปได้สำหรับเรื่องนี้คือ ทักษะและผลิตภาพของผู้บริหารระดับสูงเหล่านี้จู่ๆ ก็พุ่งสูงขึ้นอย่างเฉียบพลันทันที เมื่อเทียบกับทักษะและผลิตภาพของแรงงานที่เหลือ ส่วนคำอธิบายอีกแบบหนึ่ง ซึ่งสำหรับผมดูจะน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับหลักฐานมากกว่า คือผู้บริหารระดับสูงเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วมีอำนาจจะกำหนดรายได้ของตัวเอง โดยในบางกรณีก็อาจทำได้โดยไม่มีการจำกัด และในหลายๆ กรณี รายได้ที่กำหนดนั้นยังไม่มีความสัมพันธ์ชัดเจนกับผลิตภาพของพวกเขา ซึ่งเป็นสิ่งประหลาดได้ยากเมื่ออยู่ในองค์กรใหญ่ ปรากฏการณ์นี้เคยหลักแล้วพบในสหรัฐอเมริกา และยังพบในระดับเล็กกว่าในสหราชอาณาจักรด้วย ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่อาจอธิบายได้ด้วยประวัติความเป็นไปของบรรทัดฐานทางสังคมและการเงินในสองประเทศนั้นตลอดช่วงศตวรรษที่ผ่านมา แนวโน้มนี้มีให้เห็นน้อยกว่าใน

ประเทศที่มั่งคั่งอื่นๆ (เช่น ญี่ปุ่น เยอรมนี ฝรั่งเศส และประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรป) แต่ในประเทศเหล่านั้นก็ยังคงปรากฏแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน การคาดการณ์ว่าในที่สุดประเทศอื่นๆ ก็จะมีสภาพนี้ในระดับเดียวกับอเมริกานั้นยังนับเป็นเรื่องเสี่ยง จนกว่าเราจะได้นำมันมาวิเคราะห์อย่างเต็มที่เสียก่อน ซึ่งน่าเสียดายที่ไม่ได้จ่ายค่านั้นนั้น เมื่อดูจากข้อมูลอันจำกัดที่เรามี

พลังพื้นฐานที่ทำให้เกิดการถ่างกว้าง : $r > g$

รูปแบบที่สอง ดังปรากฏในแผนภาพ 1.2 สะท้อนกลไกการถ่างกว้างที่ในบางแง่ก็เรียบง่ายและเห็นได้ชัดกว่า ทั้งยังมีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของการกระจายความมั่งคั่งในระยะยาวมากกว่าแบบแรกอีกด้วย คือมันแสดงให้เห็นถึงมูลค่ารวมของความมั่งคั่งเอกชน (ในรูปของสินทรัพย์ สินทรัพย์ทางการเงิน และทุนวิชาชีพ หลังหักหนี้) ระหว่างปี 1870-2010 ในสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และเยอรมนี โดยคิดเทียบกับรายได้ประชาชาติ ก่อนอื่นให้สังเกตระดับความมั่งคั่งเอกชนที่สูงมากในยุโรปช่วงปลายศตวรรษที่ 19 กล่าวคือ ความมั่งคั่งเอกชนโดยรวมนั้นคงตัวอยู่ในระดับเทียบเท่ากับรายได้ประชาชาติรวมกันถึง 6-7 ปี ซึ่งนับว่ามหาศาลทีเดียว จากนั้นจึงร่วงลงมาอย่างหนักจากแรงสั่นสะเทือนในช่วง 1914-1945 โดยมีอัตราส่วนทุน/รายได้ลดลงเหลือเพียงเท่ากับ 2-3 ปีเท่านั้น ต่อมาเราสังเกตเห็นการพุ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 1950 เป็นต้นไป เป็นการพุ่งแบบพรวดพราดเสียจนความมั่งคั่งเอกชนในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 นั้น ดูเหมือนจะกลับไปเท่ากับ 5-6 ปีของรายได้ประชาชาติทั้งในสหราชอาณาจักรและฝรั่งเศส (ส่วนความมั่งคั่งเอกชนในเยอรมนีซึ่งเริ่มต้นในระดับที่ต่ำกว่า ก็ยังคงต่ำกว่า ทว่ามีแนวโน้มพุ่งสูงขึ้นอย่างชัดเจนพอๆ กัน)

“เส้นโค้งรูปตัวยู” นี้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอันยิ่งยวด ซึ่งส่วนใหญ่ผมจะอธิบายไว้ในการศึกษาชิ้นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผมจะแสดงให้เห็นว่าการที่อัตราส่วนทุน/รายได้กลับมาสูงอีกครั้งในช่วงไม่กี่สิบปีนี้ หลักๆ แล้วสามารถอธิบายได้ว่าเป็นเพราะเราหวนกลับมาสู่ยุคที่มีการเติบโตต่ำอีกครั้ง ในสภาพเศรษฐกิจที่การเติบโตเป็นไปอย่างช้าๆ นั้น ความมั่งคั่งที่สืบทอดมาย่อมมีความสำคัญขึ้นกว่าความมั่งคั่งแบบอื่นๆ อย่างผิดัดผิดส่วน เพราะอาศัยกระแสเงินออมใหม่เพียงเล็กน้อย ก็สามารถเพิ่มความมั่งคั่งเดิมที่มีอยู่ได้อย่างต่อเนื่องและมากมายแล้ว